

ספר ישעיה פרק כ"ח

מתחילה מתנבא על החורבן שיבא על עשרת השבטים, בגלל רוב פשעיהם.

א. הוֹי עֵטְרַת גְּאוֹת שְׁכַרֵי אֶפְרַיִם הַנְּבִיא פותח ואומר: יש להצטער על כתר הגאווה של שכורי אפרים (מלכות אפרים, היא מלכות עשרת השבטים), שהיו שקועים בתאוות אכילה תענוגים, ושכחו את מצוות ד', וְצִיץ נִבֵּל צְבִי תִפְאַרְתּוֹ ויופי תפארתו יכלה מהר כמו פרח שנובל מהר, אֲשֶׁר עַל רֹאשׁ גֵּיא שְׁמָנִים היו מפנקים עצמם, למשוח על ראשם הרבה שמן מבושם, כאילו הראש שלהם עמק (גיא) מלא בשמן, הַלּוּמִי יֵין: הם היו משתכרים, עד שנפלו על אבני הארץ והוכו בהם.

ב. הִנֵּה חֲזַק וְאַמֵץ לְאֲדֹנָי הִנֵּה יֵשׁ לַד' רוח חזק ואמיץ, כְּזָרִם בְּרֵד כמו זרם של ברד ששובר עצים, שְׁעַר קֶטֶב וכמו רוח סערה שמכריתה את הכל, כְּזָרִם מֵיִם כְּבִירִים שְׁטָפִים כזרם מים חזקים ששוטף את הכל, הַנִּיחַ לְאַרְץ בְּיָד: ומפיל הכל על הארץ בכח (ביד).

ג. בְּרִגְלֵיִם תִּרְמַסְנָה ברגלי האויב תירמס, עֵטְרַת גְּאוֹת שְׁכַרֵי אֶפְרַיִם: עטרת הגאווה של שכורי אפרים, כלומר, ישפילו אותם.

ד. וְהִיתָה צִיצַת נִבֵּל צְבִי תִפְאַרְתּוֹ ויהיה יופי תפארתו דומה לפרח נובל, היופי שהוא ככתר על הראש, אֲשֶׁר עַל רֹאשׁ גֵּיא שְׁמָנִים המשוח בשמן מבושם, כמו

עמק של שמנים. כְּבִכּוֹרָה בְּטָרִם קִיץ כמו תאנה שמיהרה להבשיל לפני שאר התאנים, אֲשֶׁר יִרְאֶה הָרְאָה אוֹתָהּ בְּעוֹדָה בְּכַפּוֹ יִבְלַעְנָה: שמיד שרואים אותה בולעים אותה, כך ימהר האויב להשפיל גאותם.

ה. בַּיּוֹם הַהוּא ביום שתיפול מלכות אפרים, יִהְיֶה יְהוָה צְבָאוֹת יהיה ד' לְעֵטְרַת צְבִי וְלִצְפִירַת תִּפְאַרְתָּה לכתר של יופי, הכוונה שהם יתלו הכבוד בגדלות ד'. לְשָׂאֵר עַמּוֹ: אלו יהודה ובנימין.

ו. וְלָרוּחַ מְשַׁפֵּט ולהתעוררות של משפט יהיה ד', לִיוֹשֵׁב עַל הַמְּשַׁפֵּט לאלו שיושבים לשפוט כדי שישפטו משפט צדק, וְלַגְּבוּרָה ויהיה ד' לגבורה לבני יהודה, מְשִׁיבֵי מַלְחָמָה שְׁעָרָה: שלא יצטרכו להלחם עם האויב שיבא להשיב מלחמה בשער, לפי שד' יכה אותם.

ז. וְגַם אֱלֹהֵי גַם בני יהודה ובנימין, בַּיּוֹם שְׁגוּ בגלל שהשתכרו ביין, התבלבלו בדעתם, וּבִשְׁכָר תָּעוּ ובגלל השכר תעו מהדרך הישרה, כִּהְיָן גם הכהן שהוא מורה הוראה, וְנָבִיא וגם נביא השקר שהעמידו אותו בשביל ליישר את דרכם, שְׁגוּ בִשְׁכָר נִבְלָעוּ מִן הַיַּיִן תָּעוּ מִן הַשְּׁכָר מכיוון ששתו שכר התבלבלו בדעתם, שְׁגוּ בְּרֹאֵה וּפִילּוֹ דְבָרִים שרואים בעיניים לא ראו בצורה נכונה,

יב. **אֲשֶׁר אָמַר אֲלֵיהֶם זֹאת הַמְּנוּחָה**
הַנִּיחוּ לְעַיִף הַנְּבִיא מוֹכִיחַ אוֹתָם, שְׁכַל מֵה
 שְׁמַדְבֵּר הוּא לְטוֹבַתְּם, וְכִךְ אוֹמֵר לְהֵם:
 תִּעְזְרוּ אֶת חֲלוּשׁ הַכּוֹחַ (עֵיִף), וְאַל
 תִּגְזְלוּהוּ, **וְזֹאת הַמְּרַגְעָה** וְע"י זֶה תִּהְיֶה
 לָכֵם מְנוּחָה, **וְלֹא אָבוֹא שְׁמוֹעַ**: וּבְכָל זֹאת
 אֵינֶם רוֹצִים לְשִׁמוֹעַ.

יג. **וְהָיָה לָהֶם דְּבַר יְהוָה צוֹ לְצוֹ לְצוֹ**
 מֵאֵד קָל בְּעֵינֵיהֶם לְעֵבֹר עַל דְּבַר ד' כִּאִילוֹ
 הוּא רַק צִוּוּי וְסִיֵּיג לְצִוּוּי אַחֵר, **קוֹ לְקוֹ קוֹ**
לְקוֹ וּמִשְׁמֶרֶת לְמִשְׁמֶרֶת, **זְעִיר שָׁם זְעִיר**
שָׁם וְגַם בְּמִקּוֹם שְׁלוֹמֵדִים תּוֹרָה רַק מֵעַט
 מִמְּנָה לּוֹמְדִים וּמִקִּיִּימִים, **לְמַעַן יִלְכוּ**
וְכִשְׁלוּ אַחֲרָיו וְנִשְׁבְּרוּ לִכֵּן כִּשְׁיִלְכוּ יִפְלוּ
 לְאַחֲרָיו וְיִשְׁבְּרוּ, **וְנוֹקְשׁוּ** וְיִפְלוּ בְּמוֹקֵשׁ,
וְנִלְכְּדוּ: וְיִלְכְּדוּ, הַכּוֹנֵה שִׁפְלוֹ בְּצָרָה, וְלֹא
 יוֹכְלוּ לְהִימְלֹט מִמֶּנָּה.

יד. **לִכֵּן שָׁמְעוּ דְּבַר יְהוָה אֲנָשֵׁי לְצוֹן** לִכֵּן
 תִּשְׁמְעוּ אֶת דְּבַר ד', אֵתֶם שְׁמַתְלוֹצְצִים
 מִדְּבַרֵי הַנְּבִיא, **מִשְׁלֵי הָעַם הַזֶּה אֲשֶׁר**
בִּירוּשָׁלַם: שְׂרֵי יְהוּדָה שְׁמוֹשְׁלִים עַל הָעַם
 הַזֶּה שְׁבִירוּשָׁלַם

טו. **כִּי אָמַרְתֶּם** אִמְרַתְּם בְּדֶרֶךְ צַחוּק וְלַעֲג
כָּרְתָנוּ בְּרִית אֶת מוֹת אֲנַחְנוּ כְּרַתְנוּ בְּרִית
 עִם הַמּוֹת, שְׁלֹא יָבוֹא עֲלֵינוּ לְפָנֵי הַזְּמַן,
וְעַם שָׂאוֹל עָשִׂינוּ חָזָה וְעַם הַקְּבֵר עָשִׂינוּ
 הַסַּכֵּם וְהַצְּבָנוּ גְבוּל, שְׁלֹא נָבוֹא אֵלָיו לְפָנֵי
 הַזְּמַן, **שֵׁיטְ אֲשׁוּטְ** {שׁוֹטְט} **כִּי עֲבָר**
אֲנִי עֲבָרְךָ לֹא יָבוֹאוּ וְכִשְׁתִּעְבֹּר מִכָּה
 בְּאַרְצְךָ, לֹא תָבוֹא עֲלֵינוּ, **כִּי שָׁמְנוּ כְּזָב**

פְּקוּ פְּלִילִיָה: נִכְשְׁלוּ בְּמִשְׁפָּט וְלֹא דָנוּ דִּין
 אִמְת

ח. **כִּי כָל שְׁלַחְנוֹת מְלֹאוּ קִיא** כִּי כָל
 הַשּׁוֹלְחָנוֹת שֶׁהֵם יוֹשְׁבִים וְאוֹכְלִים עֲלֵיהֶם,
 מְלֵאִים בְּהַקָּאָה **צָאָה** וּבְצוּאָה (מְרוֹב יִין
 שִׁשְׁתּוֹ), **בְּלֵי מְקוֹם**: וְאֵין מְקוֹם פְּנוּי וְנִקִּי.

ט. **אֶת מִי יוֹרָה דְעָה** הוֹאִיל וְהַחֲשׁוּבִים
 וְהַגְּדוּלִים פּוֹנִים אֶל הַשְּׁכָרוֹת, לְמִי יִלְמַד
 הַנְּבִיא דְעָה, **וְאֶת מִי יִבִּין שְׁמוֹעָה** וְלְמִי
 יִסְבִּיר מֵה שֶׁשָּׁמַע מִפִּי ד', **גְּמוּלֵי מִחְלָב**
 הָאֵם לְאַלָּה שֶׁנִּגְמְלוּ מִלִּינוּק חֲלָב מֵאִמָּם,
עֵתִיקֵי מְשָׁדִים: הָאֵם לְאַלָּה שֶׁנִּעְתְּקוּ
 (סָרוּ) מִשְׁדֵּי אִמָּם.

י. **כִּי צוֹ לְצוֹ** מְרוֹב שֶׁהֵם שְׁקוּעִים
 בְּתַעֲנוּגִים, הֵם רְחוּקִים מִמִּצּוֹת ד', עַד
 שֶׁצָּרִיךְ לַעֲשׂוֹת לָהֶם צִוּוּי לְמִצּוֹת ד', הַכּוֹנֵה
 שֶׁצָּרִיךְ לְהוֹסִיף לָהֶם גְּדָרִים וְסִיֵּיגִים לְמִצּוֹת
 ד', **צוֹ לְצוֹ** וְלִסִּיֵּיגִים אֵלּוֹ צָרִיךְ לְהוֹסִיף עוֹד
 סִיֵּיגִים, **קוֹ לְקוֹ קוֹ לְקוֹ** הַנְּבִיא אוֹמֵר
 הַדְּבָרִים בְּמִשְׁלֵי נוֹסֵף, יֵשׁ מִשְׁקוּלֵת
 שֶׁשׁוֹמֵרֵת עַל הַבְּנִיין שִׁהִיָּה יִשְׂרָאֵל, וְקוֹרְאִים
 לָהּ קוֹ, וְע"ז אוֹמֵר הַנְּבִיא, צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת
 לָהֶם קוֹ לְקוֹ, מִשְׁמֶרֶת לְמִשְׁמֶרֶת. **זְעִיר שָׁם**
זְעִיר שָׁם: גַּם בְּמִקּוֹמוֹת שְׁמִיּוֹעֵדִים לְלַמּוֹד
 תּוֹרָה, אֵי אִפְשָׁר לְלַמַּד אוֹתָם רַק מֵעַט
 (זְעִיר), כִּי הֵם רוֹאִים אֶת הַתּוֹרָה כְּמִשָּׂא
 כְּבֵד.

יא. **כִּי בְּלַעְגֵי שְׁפָה וּבְלִשׁוֹן אַחֲרֵת יְדַבֵּר**
אֶל הָעַם הַזֶּה: דְּבַרֵי הַנְּבִיא בְּעֵינֵיהֶם,
 כִּאִילוֹ מִדְּבַר אֲלֵיהֶם בְּשִׁפָּה עֵילֶגֶת, בְּלִתִּי
 מוֹבֵנֶת, אֵי אִפְשָׁר לָהֶם לְהַבִּין מֵה שֶׁמִּדְּבַר.

המוות יבוא עליכם, וְחֲזוֹתְכֶם אֶת שְׁאוֹל לֹא תִקוּם ומה שאמרתם שעשיתם הסכם והצבתם גבול לקבר, שלא תבואו אליו, לא יתקיים ההסכם והגבול, אלא כן תבואו אל הקבר, שׁוֹט שׁוֹטָף כִּי יַעֲבֹר וְהֵייתֶם לוֹ לְמִרְמָסִים: ומה שאמרתם כשתעבור מכה בארץ לא תבוא עליכם, המכה כן תבוא עליכם, ותרמוס אתכם.

ט. מִדֵּי עֲבָרוּ יִקַּח אֶתְכֶם כשתעבור המכה תשטוף ותיקח אתכם, כִּי בִבְקָר בִּבְקָר בכל בוקר תעבור עליכם המכה, יַעֲבֹר בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה ואח"כ תעבור עליכם ביום ובלילה, וְהִיא רַק זֹעָה הַבֵּין שְׁמוּעָה: ויתמלא בחרדה, מי שישים לב להבין את השמועה של הפורענות.

כ. כִּי קָצַר הַמָּצֵעַ מֵהַשְׁתַּרְעַ הַמִּיטָה שישכב עליה, יהיה קצר, עד שלא יוכל לפשוט את רגליו, הנמשל: יבואו הרבה גויים לא", והארץ תהיה צרה מלהכיל את כל האויבים, וְהַמִּסְכָּה צָרָה כְּהַתְכַנֵּס: הנביא אומר שוב את הדברים במילים שונות: הכיסוי שירצה להיכנס תחתיה עם כל אבריו תהיה צרה מלהכיל את כל אבריו.,

כא. הנביא מביא דוגמאות של מלחמות שהיו בעבר, וכך ילחם ד' עכשיו עם ישראל. כִּי כָהֵר פָּרְצִים יְקוּם יְהוָה כמו שנלחם דוד עם הפלשתים במקום שקרוי בעל פרצים, והפלשתים נשמדו שם בפתאומיות, כך ד' ילחם עם ישראל, כְּעַמֶּק בְּגִבְעוֹן יִרְגַז דוגמא נוספת: כמו שנלחם יהושע עם

מַחֲסוֹנוֹ וּבִשְׁקָר נִסְתַּרְנוּ: נחסה בצל השקר היא הע"ז, ועל השקר בטחנו.

טז. לִכֵּן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה לִכֵּן כִּךְ אָמַר ד', הואיל ויש ביניכם אנשים שלועגים לדברי הנבואה, יבוא זמן שתתקיים בהם הנבואה, הַנְּבִי יֹסֵד בְּצִיּוֹן אָבִן אני שהעמדתי בציון מלך חזק כמו אבן, הוא חזקיהו, אָבִן בְּחַן האבן הזאת תהיה לכם למבצר, פְּנֵת יְקָרָת הוא יהיה כאבן יקרה וחשובה ששמים אותה בפֵּנֵת הַבַּיִת, כדי שיראו אותה משני הצדדים, מוֹסֵד מוֹסֵד הוא יהיה דומה ליסוד מיוחד מכל היסודות, הַמְאֲמִין לֹא יַחִישׁ: המאמין לדברי הנבואה לא ימהר לראות אותה, אלא ימתין עד שתתקיים.

יז. וְשִׁמְתִי מִשְׁפַּט לְקוֹ ואז אשיב גמול לרשעים, לפי מה שחטאו, כדבר הנמדד בדיוק, לא פחות ולא יותר, וְצִדְקָה לְמִשְׁקָלָת ולצדיקים אעשה צדקה כמידת צדקתם, בימי חזקיהו יכבוש סנחריב את הערים המבוצרות שביהודה, ויהרוג את הרשעים, והצדיקים ישארו בטובה, וְיַעֲהֵ בְרַד מַחֲסָה כְּזָב מכיון שאמרו שיחסו בצל השקר היא הע"ז, אומר להם הנביא, שיבוא ברד ויטאטא את מחסה השקר, הכוונה שסנחריב לא יתחשב בדברי שקריהם, וְיִשְׁטֹפוּ: ומכיון שאמרו שיסתרו בשקר, אומר להם שיבואו מים וישטפו את המסתור.

יח. וְכִפַּר בְּרִיתְכֶם אֶת מוֹת יתבטל ויעבור מה שאמרתם שכרתם ברית עם המוות, כי

השדה, **וּשְׁעֵי רְהֵ נִסְמָן** ואת השעורה הוא זורע מסביב לחיטה, וקורא לזה הנביא נִסְמָן, כי הזריעה מסביב לחיטה נראה כאילו הוא מסמן דבר, **וְכִסְמַת גְּבֻלְתוֹ:** ואת הכוסמת (מין תבואה) זורע בגבול השדה. הנמשל הוא: כמו שאין תועלת לחרוש כל היום, אלא צריך לזרוע כל מין לפי דרכו והרגלו, ובמקום הנכון, כך אין תועלת בדברי הנביא לבד, אלא צריך לקחת את הדברים לתשומת הלב, לתקן המעשים ולחזור בתשובה.

כז. **וַיִּסְרוּ לַמִּשְׁפָּט** כשגדלה התבואה והזרעים, ורוצה להפריד מהם הפסולת והקש, דרכו לחבוט (להכות) כל מין כפי הראוי לו, **אֵל הָיוּ יוֹרְנוֹ:** לפי מה שנתן אלוקיו חכמה בלבו.

כח. הקדמה: צורת הדישה משתנה ממין למין. דבר שקשה להפרידו מהקש, יש שדשים אותו בחרוץ (כלי מלא חריצים), ויש שמעבירים עליו גלגל של עגלה, ויש שנפרד בקלות, ומספיק להכותו במקל. **כִּי לֹא בְּחָרוּץ יוֹדֵשׁ קִצְחַת קִצְחַת** לא צריך לדוש בחרוץ, **וְאוֹפֵן עֵגְלָה עַל כַּמֵּן יוֹסֵב** וכמון לא צריך להעביר עליו גלגל של עגלה, **כִּי בַמַּטָּה יַחֲבֵט קִצְחַת וְכַמֵּן בַּשֶּׁבֶט:** אלא חובטים אותם במקל.

כח. **לָחֵם יוֹדֵק** התבואה שמייצרים ממנה לחם שלא נפרדת בקלות, דשים אותה בחרוץ ובגלגל של עגלה, **כִּי לֹא לִנְצַח אֲדוּשׁ יְדוּשְׁנוּ וְהַמֵּם גִּלְגַּל עֵגְלָתוֹ וּפְרָשָׁיו** אך אינו דש אותה זמן מרובה, רק

האמורי בעמק שבגבעון, ד' השליך עליהם אבנים מן השמים, כך ד' יכעס על ישראל וילחם בהם, **לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂהוּ זֶר מַעֲשֵׂהוּ וְלַעֲבֹד עֲבֹדָתוֹ נִכְרְיָה עֲבֹדָתוֹ:** ד' יפרע מישראל בצורה זרה, שעד עכשיו לא נהג אתם כך.

כט. **וְעֵתָה אֵל תִּתְלוּצְצוּ** ועכשיו הפסיקו לעשות צחוק ולעג מהפורענות, כוונתו למה שאמרו שכרתו ברית עם המוות שלא יבוא עליהם, **פֶּן יַחֲזְקוּ מוֹסְרֵיכֶם** כדי שלא יתחזקו עליכם היסורים, **כִּי כָּלָה וְנִחְרָצָה שְׁמַעְתִּי מֵאֵת אֲדֹנָי יְהוִה זֶה צְבָאוֹת עַל כָּל הָאָרֶץ:** כי שמעתי מד' שמביא כליון וכריתה על כל הארץ.

כג. **הָאֲזִינוּ וְשִׁמְעוּ קוֹלִי** הטו את אוזנכם ושמעו לקולי, **הַקְּשִׁיבוּ וְשִׁמְעוּ אִמְרָתִי:** הקשיבו ושמעו מה שאני אומר.

כד. **הַכֹּל הַיּוֹם יַחֲרֹשׁ הַחֹרֶשׁ לְזָרַע** הנביא פותח את דבריו במשל: האם כל היום חורש האדם את האדמה להכין אותה לזריעה, **יִפְתַּח וַיִּשְׁדֹּד אֲדָמָתוֹ:** האם כל היום הוא מִפְתַּח את האדמה, וכותש את גושי העפר.

כה. **הֲלוֹא אִם שָׁוָה פְּנִיָּה הָרִי בְּרַגַע שְׂיִישֵׁר** (מלשון ישר) את כל האדמה, עוזב את האדמה ומתחיל לעסוק בזריעה, **וְהַפִּיץ קִצְחַת** אם רוצה לזרוע זרע שקרוי קִצְחַת, זורע אותו בצורה של פיזור, **וְכַמֵּן יִזְרֹק** ואם רוצה לזרוע זרע שקרוי כַּמֵּן, זורע אותו בצורה של זריקה, **וְשֵׁם חֲטָה שׁוֹרָה** חיטה הוא זורע במידה הראויה, באמצע

א. **הוּי אַרְיָאֵל אַרְיָאֵל** אומר הנביא: יש להתאונן על המזבח שקרוי אריאל, (ע"ש שהאש רובצת עליו כארי) **קִרְיַת חֲנָה דָּוִד** שעומד בעיר ששכן שם דוד המלך. **סָפוּ שָׁנָה עַל שָׁנָה** הוסיפו עוונות של שנה הבאה על עוונות של שנה שעברה, כוונתו שביהמ"ק יחרב, ולא יהיו קרבנות תמידין, שעליהם אמרו חז"ל שהיו מכפרים, תמיד של שחר על עוונות של לילה, ותמיד של בין הערבים על עוונות של יום. **חֲגִים יִנְקֵ פּוֹ:** הקרבנות [שבדרך כלל מביאים אותם ברגלים כשעולים לרגל, ולכן מכנה אותם הנביא בשם חגים] יכרתו ויתבטלו.

ב. **וְהִצִּיקוּתִי לְאַרְיָאֵל** בפסוק זה מכנה הנביא את ירושלים בשם אריאל, ע"ש המזבח שנמצא בה, וכך הוא אומר: אביא צרה על העיר ירושלים, **וְהִיְתָה תֹאנְיָה וְאַנְיָה** ותהיה מלאה באבל וצער, **וְהִיְתָה לִי כְאֶרְיָאֵל:** ותהיה מוקפת בהרוגים, כמו המזבח שמוקף בבהמות שחוטות.

ג. **וְחִנִּיתִי כְדוֹר עֲלֶיךָ וְאַחֲנָה** (מלשון חניה) על ירושלים מסביב את מחנה סנחריב, כמו כדור שהוא עגול, **וְצִרְתִּי עֲלֶיךָ מִצֵּב** ואתן בלב סנחריב, שיעמיד מוצב, הכוונה מגדל מעץ שמעמידים סמוך לעיר, כדי לזרוק משם חיצים על העיר, **וְהִקִּימֹתִי עֲלֶיךָ מִצָּרֹת:** וכן אקים עליה כל מיני מצור.

כמה שצריך בשביל להפריד את הגרעין מהקש, **לֵא יִדְקֶנוּ:** כי אם ידוש אותה זמן רב, גלגל העגלה יכתוש וישבור את הזרע עצמו, גם את החרוץ לא יעביר זמן רב על התבואה, כדי שלא יכתש הזרע ויעשה דק דק. הנמשל: אילו הייתם מקבלים תוכחה וחוזרים בתשובה, ד' לא היה מכביד עליכם את היסורים, אך מכיוון שלא קבלתם תוכחה, צריך הוא להכביד עליכם יסורים, אך לא יעשה זאת זמן רב כדי שלא תכלו.

כט. **גַּם זֹאת מַעַם יְהוָה צְבָאוֹת יִצְאָה** אע"פ שאמר להם הנביא שמעו לקולי, כמבואר בפסוק כ"ג, אומר להם הנביא דעו כי מד' יצאו הדברים, **הַפְּלִיא עֲצָה ד'** הראה לכם עצה נפלאה, **הַגְּדִיל תּוֹשִׁיָה:** והראה לכם חכמה גדולה, היא חכמת התורה שקרויה תושיה, לפי שהיא (יש) קיימת לעולם.

ספר ישעיה פרק כ"ט

ריבוי הגוים שבאו עם צבאם לירושלים,
וְכָל צְבִיָּה וְכָךְ יְהִיו כָּל אֱלוֹ שֶׁהֵעֵמִידוּ
מִגְדְּלֵי עֵץ שֶׁבִּנּוּ וּבִנּוּ מִבְּצָרִים, וּמִצְדֹּתָהּ
וְהַמְצִיקִים לָהּ: כל מה שעשו בשביל
 להציק בהם לישראל.

ח. **וְהָיָה כְּאִשֶּׁר יַחֲלֹם הָרֶעִב וְהֵנָּה אוֹכֵל**
 כמו אדם רעב, ובחלומו נראה לו כאילו הוא
 אוכל, **וְהַקִּיץ וְרִיקָה נִפְשׁוּ** וכשמתעורר
 מרגיש שבטנו ריקה ממאכל, **וְכַאֲשֶׁר**
יַחֲלֹם הַצָּמֵא וְהֵנָּה שֹׁתֵה או אדם צמא
 שרואה בחלומו כאילו הוא שותה, **וְהַקִּיץ**
וְהֵנָּה עֵיף וְנִפְשׁוּ שׁוֹקֵקָה וכשמתעורר
 מרגיש שעדיין הוא צמא, ונפשו מתאוה
 לשתיה, **כֵּן יִהְיֶה הַמּוֹן כָּל הַגּוֹיִם**
הַצְּבָאִים עַל הָרַ צִיּוֹן: כך יהיו ריבוי
 הגוים שבאו בצבאותם על ירושלים, יחשבו
 שילכדו אותה, אך לא יצליחו.

ט. **הַתְּמַהְמְהוּ** הנביא אומר לעם ישראל:
 התעכבו והתבוננו, **וּתְמַהוּ** ותתפלאו על
 עצמכם, כיצד קרה הדבר הזה שעזבתם
 את דברי נביאי האמת מתנבאים בשם ד',
 והלכתם אחרי נביאי השקר, **הַשְּׂתַעֲשְׂעוּ**
וְשַׁעוּ ואז תצעקו על הקלקול שלכם,
שְׂכָרוֹ וְלֹא יֵין אתם מבולבלים בדעתכם
 כמו שיכור, אך אצלכם זה לא קרה
 משתיית יין, **נָעוּ וְלֹא שְׂכָר:** אתם
 מתנדנדים כמו שכור, שאינו יכול לעמוד
 בצורה ישרה, אך אצלכם זה לא קרה
 משתיית שכר.

ד. **וְשִׁפְלֹתַי מֵאֶרֶץ תְּדַבְּרֵי וּמַעַפְרֵי תִשַׁח**
אֶמְרֹתֶיךָ ואשפיל את אנשי ירושלים, ואכניע
 אותם, שידברו בשקט, ויהיה נראה כאילו
 הקול מגיע מתחת לארץ, **וְהָיָה כְּאוֹב**
מֵאֶרֶץ קוֹלֶךָ הנביא מזכיר אותם דברים
 במילים שונות, וכמו אוב, שהוא גוף של מת
 שמדבר ע"י כישוף, שהוא מדבר בשקט,
וּמַעַפְרֵי אֶמְרֹתֶיךָ תִצְפָּצֵף: ונשמע קולו
 כקול צפצוף העופות, כך ידברו אנשי
 ירושלים בשקט.

ז. **וְהָיָה כְּאֶבֶק דֶּק הַמּוֹן זָרִיךְ** וכאשר
 יכנעו יתעוררו רחמי ד' עליהם, וריבוי
 העמים הזרים שבאו עליהם, יהיו כאבק
 דק, שע"י ניפוח בפה הכל עף, הכוונה
 שמלאך ד' יהרוג בקלות את כל מחנה
 סנחריב, **וְכַמֵּץ עֵבֶר הַמּוֹן עֲרִיצִים** וכמו
 פסולת תבואה שעוברת בקלות ע"י רוח
 קלה, כך יכלו ריבוי הגוים החזקים, **וְהָיָה**
לְפִתַּע פְּתָאִים: דבר זה יקרה להם
 בפתאומיות.

ח. **מַעַם יְהוָה צְבָאוֹת תִּפְקֹד** מד' תבוא
 עליהם הפורענות בהשגחה פרטית, **בְּרַעַם**
וּבְרַעַשׁ וְקוֹל גְּדוֹל הנביא ממשיל את מה
 שהמלאך יכה את מחנה סנחריב כרעם,
 ורעש גדול, **סוּפָה וּסְעָרָה** וכרוחות סערה
 חזקות, **וְלֵהֵב אֵשׁ אוֹכְלָה:** והם יהיו כאילו
 שרפה אותם להבת אש.

ט. **וְהָיָה כְּחִלּוֹם חֲזוֹן לַיְלָה** כמו חלום
 שנראה לאדם בלילה, ואין בו ממש, **הַמּוֹן**
כָּל הַגּוֹיִם הַצְּבָאִים עַל אֶרְיָאֵל כך יהיו

יב. וַנִּתֵּן הַסֵּפֶר עַל אֲשֶׁר לֹא יָדַע סֵפֶר
 לֵאמֹר קְרָא נָא זֶה וְאִם יֹאמְרוּ לְאָדָם
 שְׂאִינוּ יוֹדְעֵי לְקָרָא, שִׁיקְרָא בַסֵּפֶר, וְאָמַר
 לֹא יָדַעְתִּי סֵפֶר: יַעֲנֵה אִינְנִי יוֹדְעֵי לְקָרָא,
 גַּם אִם הַסֵּפֶר פְּתוּחַ. הַנְּמַשֵּׁל: הַבְּלִתִּי
 חֲכָמִים שְׁבַכְּם אוֹמְרִים, אִינְנוּ מִבִּינֵי גַם
 דְּבָרִים בְּרוּרִים וּמְפֹרְשִׁים.

יג. וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי יְעֹן כִּי נִגַּשׁ הָעַם הַזֶּה
 ד' אוֹמֵר, בְּגַלְלֵי שֶׁהֵעַם הַזֶּה (יִשְׂרָאֵל) נִגַּשׁ
 אֵלַי כְּאִילוֹ הֵם רוֹצִים לְהִתְקַרֵּב אֵלַי, בְּפִי
 וּבְשִׁפְתָיו כְּבָדוּנִי בְּפִהּ וּבְשִׁפְתָיו מִכְּבָדִים
 אוֹתִי, וְלִבּוֹ רַחֵק מִמְּנִי אֲךָ הַלֵּב רַחוּק
 מִמְּנִי, וְתִהְיֶה יִרְאַתְךָ אֵתִי מִצִּוֹת אֲנָשִׁים
 מִלְּמַדָּה: וְמֵה שֶׁהֵם נֹרְאִים שֶׁהֵם מִפְּחָדִים
 מִמְּנִי, הוּא כְּמוֹ שֶׁלִּימְדוּ אֲנָשִׁים שִׁירְאוּ אֶת
 עֲצָמָם נִכְנָעִים וִירְאִים.

יד. לִכֵּן הִנְנִי יוֹסֵף לְהַפְּלִיא אֶת הָעַם הַזֶּה
 לִכֵּן אוֹסִיף לְהַבְּיֵא רַעְיָה עַל הָעַם הַזֶּה, עַד
 אֲשֶׁר יִהְיֶה לְפִלָּא בְּעֵינֵי הַרוֹאִים, הַפְּלָא
 וְפִלָּא הַפְּלִיאָה תִּהְיֶה עֲצוּמָה, וְאַבְדָּה
 חֲכָמַת חֲכָמִיו וְתֹאבֵד חֲכַמַת הַחֲכָמִים,
 וּבִינֵת נְבִיּוֹ תִסְתַּתֵּר: וּבִינֵת הַנְּבוֹנִים
 תִּהְיֶה נִסְתַּרְתָּ, הַכוֹוֵנָה שֶׁלֹּא יוּכְלוּ לְהַצִּיל
 אֶת עֲצָמָם בַּחֲכַמָּתָם.

יז. כִּי נִסְךְ עָלֵיכֶם יְהוָה רוּחַ תִּרְדָּמָה ד'
 כֹּסֵה אֶתְכֶם בַּתִּרְדָּמָה, שֶׁתִּהְיוּ מִבּוֹלְבָלִים
 כְּמוֹ אָדָם שֶׁנִּפְלָה עָלָיו תִּרְדָּמָה, (מִי שֶׁבֵּא
 לְהִטְמֵא פּוֹתְחִים לוֹ פֶּתַח מִן הַשָּׁמַיִם),
 וַיַּעֲצֵם אֶת עֵינֵיכֶם וַעֲצַם לָכֶם אֶת הָעֵינַיִם,
 עַד שֶׁאִינְכֶם מִבְּחִינֵי אִפִּילוֹ בְּדְבָרִים
 שֶׁאִפְשָׁר לְרְאוֹתָם בְּעֵינַיִם, אֶת הַנְּבִיאִים
 וְגַם עַל נְבִיאֵי הַשִּׁקֵּר הַפִּיל ד' תִּרְדָּמָה, וְאֶת
 רֵאשִׁיכֶם הַחַזִּים כִּסָּה: וְעַל אֱלוֹ שִׁמְרָאִים
 אֶת עֲצָמָם כְּחוֹזִים שֶׁמִּקְבָּלִים נְבוּאָה מִד'.

יח. וְתִהְיֶה לָכֶם חֲזוֹת הַכֹּל כְּדְבָרֵי הַסֵּפֶר
 הַחֲתוּם דְּבָרֵי הַנְּבוּאָה שֶׁל כָּל נְבִיאֵי
 הָאֱמֶת, הִיָּה אֲצַלְכֶם כְּמוֹ דְּבָרִים שֶׁכְּתוּבִים
 בַּסֵּפֶר סָגוּר בְּחוֹתָם, אֲשֶׁר יִתְּנוּ אֶתְוֹ אֶל
 יוֹדְעֵי הַסֵּפֶר {סֵפֶר} לֵאמֹר קְרָא נָא
 זֶה שֶׁגַּם אִם יִתְּנוּ אוֹתוֹ אֵל מִי שִׁיּוֹדְעֵי
 לְקָרָא, וַיֹּאמְרוּ לוֹ קְרָא מַה שֶׁכְּתוּב בַּסֵּפֶר,
 וְאָמַר לֹא אוֹכֵל כִּי חֲתוּם הוּא: אִם אֵין
 לוֹ רִצּוֹן לְקָרָא, יַעֲנֵה אִינְנִי יִכּוֹל לְקָרָא, לְפִי
 שֶׁהַסֵּפֶר סָגוּר, כִּי אִילוֹ הִיָּה רוֹצֵה לְקָרָא הִיָּה
 פּוֹתַח הַחֲתוּם וְקוֹרָא, הַנְּמַשֵּׁל: הַחֲכָמִים
 שְׁבִינֵיכֶם אוֹמְרִים, הִרִי יֵשׁ בְּדָבָר ד' דְּבָרִים
 סְתוּמִים, אֲךָ אִם הִיוּ מְעוֹנִינִים לְדַעַת אֶת
 דְּבָר ד', הִיוּ אוֹמְרִים לְנְבִיאֵי, פְּרֹשׁ לָנוּ אֶת
 דְּבָרֵי ד'.

להסתיר במעמקי הלב, את העצות הרעות שהם יועצים, הם אומרים שאין ד' יודע מחשבות, וְהָיָה בְּמַחְשָׁךְ מַעֲשֵׂיהֶם והם עושים את מעשיהם הרעים במקומות חשוכים, שלא יראו אותם בני אדם, וַיֵּאמְרוּ מִי רֹאֵנוּ כי הם אומרים מי רואה אותנו, וּמִי יִדְעֵנוּ: ומי יודע מה אנחנו עושים, כי הם לא מאמינים שד' רואה את מעשיהם.

טז. הַפְּכָכִים המחשבות הנ"ל שהם מחשבות הפוכות ממה שצריך לחשוב, אִם כָּחֶמֶר הִי־צֵר יִחְשַׁב הם באמת כמו מי שמייצר כלי חרס, שיודע מה יש בטיט, כך ד' יודע מחשבותיכם, כִּי יֵאמֶר מַעֲשֵׂה לְעֵשָׂה לֹא עֲשֵׂנִי האם יש כזה דבר, שכלי חרס שנעשה ע"י יוצר כלי חרס, יאמר למי שעשה אותו, לא אתה עשית אותי, וַיֹּצֵר אָמַר לִי צְרוּ לֹא הִבִּין: האם יש כזה דבר, שכלי חרס שנעשה ע"י יוצר כלי חרס, יאמר למי שייצר אותו, אינך מבין בכלי, כך לא נעלמו ממני מחשבותיכם.

יז. הֲלֹא עוֹד מַעֲטַת מְזַעֵר וּשְׂמַא תִּשְׁאֲלוּ, אם אכן יודע ד' מחשבות, מדוע אינו משלם לצדיק גמולו הטוב, ולרשע כרשעתו, עונה להם הנביא, שבעוד זמן מועט ישלם ד' את הגמול, וְשָׁב לְבָנוֹן לְכַרְמֶל יער הלבנון (שם של יער בא"י), יהפך למקום של שדות וכרמים (כרמל), וְהַכְרַמֶּל לִיעַר יִחְשַׁב: ומקום השדות והכרמים יהפך ליער.

ספר ישעיה פרק כ"ט

טז. הוֹי הַמַּעֲמִיקִים מִיְהוָה לְסִתֵּר עֵצָה יש להתאונן על אלו שחושבים שאפשר

אלו, שכאשר היה יושב אדם בשער, שהוא מקום ישיבת הדיינים, ומוכיח אותם, חיפשו הם דרכים, כיצד להכשיל אותו (כגון להלשין עליו אצל המלך), וַיֵּטוּ בַּתְּהוּ צְדִיק: ויכרתו אלו שבלבלו את הצדיקים בדברי הבל, שאין בהם ממש.

כג. לִכֵּן וּמְכִיּוֹן שִׁישְׁאָרוּ רַק צְדִיקִים, כִּי אָמַר יְהוָה אֵל בֵּית יַעֲקֹב אֲשֶׁר פָּדָה אֶת אַבְרָהָם אומר ד' שפדה את אברהם מכבשן האש באור כשדים, לבית יעקב, מעכשיו שאינכם חוטאים, לֹא עֲתָה יְבוֹשׁ יַעֲקֹב לֹא יִתְבַּיֵּשׁ יַעֲקֹב אֲבִיכֶם, וְלֹא עֲתָה פָּנָיו יִחְוָרוּ: ושוב לא יתלבנו פניו מחמת בושה. (כשחוטאים מתבייש יעקב).

כג. כִּי בְרָא תוֹ יִלְדֵיו מֵעֵשָׂה יְדֵי בְקָרְבוֹ כשיראה יעקב שבניו צדיקים וכשרים, יִקְדִּישׁוּ שְׁמִי וְהֵם מִקְדָּשִׁים שֵׁם שָׁמַיִם, וְהַקְדִּישׁוּ אֶת קְדוֹשׁ יַעֲקֹב הֵם מִקְדָּשִׁים את שם ד' שהוא קדוש יעקב, וְאֵת אֵל הַיִּשְׂרָאֵל יַעֲרִיצוּ: ואת אלוקי ישראל הם משבחים, ותולים בו את כל החוזק,

כד. וַיִּדְעוּ תְּעֵי רוּחַ בִּינָה וּפִילוֹ אֱלֹהִים שֶׁהֵם מְבֹלְבָלִים בְּדַעַת, יְבִינוּ וַיִּדְעוּ אֵת ד', וְרוּגְגִים וְאֵלֹהֵי רִגְלִים לְהִתְלוֹן וְלִהְיוֹת עַל ד', יִלְמְדוּ לְקַח: מעכשיו יעזבו את דרכם הרעה, וילמדו תורה שקרויה לקח טוב, ובגלל כל הנ"ל לא יתבייש יעקב.

ספר ישעיה פרק ל'

הנמשל: ד' יגביה את השפלים, וישפיל את הגאים.

יח. וְשָׁמְעוּ בַיּוֹם הַהוּא הַחֲרָשִׁים דְּבָרֵי סֵפֶר וּכְשִׁירָאוֹ שֶׁשְׁלַמְתִּי לְכָל אֶחָד אֶת גְּמוּלוֹ, גַּם אֹתָם אֲנָשִׁים שֶׁאֵטְמוּ אֶת אַזְנֵיהֶם, וְלֹא רָצוּ לִשְׁמוֹעַ אֶת דְּבָרֵי הַנְּבוּאָה (הַנְּבִיא הַמְשִׁיל אֹתָם בַּפְּסוּקִים י"א- י"ב, כִּאִילוֹ יֵשׁ לָהֶם סֵפֶר סִגוּר בְּחֹתֶם שֶׁאִי אִפְשָׁר לְקְרֹא בּוֹ), עֲכָשִׁיו כִּבְרֵי יִשְׁמְעוּ אֶת דְּבָרֵי הַנְּבוּאָה, וַיֵּמָאֵל כָּל וַיִּמְחַשְׁךָ עֵינֵי עוֹרִים תִּרְאֶינָה: ואלו שלא רצו להסתכל בספר, והתנהגו כאילו שהם נמצאים במקום חשוך, וכאילו הם עורים, עכשיו כבר יראו את דברי הספר.

יט. וַיִּסְפוּ עֲנוּיִם בֵּיהוָה שְׂמֵחָה הָעֲנוּיִים שֶׁבִטְחוּ בַד', יוֹסִיפוּ עֲכָשִׁיו שְׂמֵחָה, עַל שֶׁהִתְקִיִּים מֵהַשְׂבִּטְחוֹ שִׁיגִיעַ, וְאַבְיוֹנֵי אָדָם הַנְּבִיא מִכְנָה אֶת הָעֲנוּיִים בְּכִינוּי אֲבִיוֹנֵי אָדָם, כִּי הָאֲבִיוֹן נִכְנַע, בְּקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל יִגִּילוּ: כּוֹפֵל הַדְּבָרִים בְּמִלִּים שׁוֹנוֹת, יִשְׁמַחוּ בְּמַה שֶׁבִטְחוּ בַד' שֶׁהוּא קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל.

כ. כִּי אֶפֶס עָרִיץ הֵם יִשְׁמַחוּ, כְּשִׁירָאוֹ שֶׁכָּל מִי שֶׁהָיָה חֲזַק בְּרִשְׁעוֹת, כָּלָה (נִגְמַר), וְכָלָה לֵץ וְכָלָה כָּל מִי שֶׁהוּא לֵץ, וְנִכְרְתוּ כָּל שְׂקֵדֵי אֹן: ונכרתו כל אלו שממהרים לעשות דברים שאינם הגונים.

כא. מִחֲטִיאי אָדָם בְּדָבָר וַיִּכְרְתוּ אֱלֹהִים שֶׁהִחְטִיאוּ בְּנֵי אָדָם בְּדִיבּוּרָם (הֵם נְבִיאֵי הַשֶּׁקֶר), וְלִמּוֹכִיחַ בְּשַׁעַר יְקֹשָׁן וַיִּכְרְתוּ

לֹא לַעֲזֹר וְלֹא לְהוֹעִיל הַהֲלִיכָה לָשֵׁם לֹא תֵעָזֹר לָהֶם, וְלֹא תוֹעִיל לָהֶם לָהֶם, כִּי לִבְשֵׁת וְגַם לְחֶרְפָּה: רַק תָּבִיא לָהֶם בּוֹשׁוֹת.

ז. מִשָּׂא בַּהֲמוֹת נִגְבּ הַבוֹשׁוֹת שִׁיחִיו לָהֶם, בְּגַלּל שִׁסְחָבוּ מִשָּׂאוֹת שֶׁל כֶּסֶף וְזָהָב עַל הַבְּהֵמוֹת שֶׁלָּהֶם, כְּדִי לְהַבִּיא שׁוֹחַד לְמִצְרַיִם, שֶׁהִיא בְּדֶרוֹם א"י, בְּאַרְצֵי צָרָה וְצוּקָה וְעִבְרוּ דֶרֶךְ הַמַּדְבָּר שֶׁהִיא אֶרֶץ צָרָה, שִׁישׁ בַּה חַיּוֹת רַעוֹת, לְבִיא וְלִישׁ יֵשׁ שֵׁם אֲרִיּוֹת, שֶׁנִּקְרָאִים לְבִיא, אוֹ לִישׁ, מִקָּדִים אֶפְעָה מִהַמְזִיקִים שֶׁמְצוּיִים שָׁם, נַחֲשׁ רַע שֶׁנִּקְרָא אֶפְעָה, וְשָׂרָף מְעוֹפֵף וְנַחֲשׁ שֶׁקוֹפֵץ בְּמַהֲרָה מִמְּקוֹם לְמְקוֹם, וְנִרְאָה כְּאִילוֹ הוּא עָף, וְנִקְרָא שָׂרָף, יִשְׂאוּ עַל כֶּתֶף עוֹרִים וְעֵינֵיהֶם חִלָּהֶם וְנִשְׂאוּ עַל הַכֶּתֶף שֶׁל חֲמוֹרִים צְעִירִים שֶׁנִּקְרָאִים עֵינִים, אֵת הַעוֹשֵׁר שֶׁלָּהֶם, וְעַל דְּבִשְׁתֵּי גַמְלִים אוֹצְרֵיהֶם וְעַל דְּבִשְׁתֵּי גַמְלִים הַנִּיחוּ אֵת אוֹצְרוֹתֵיהֶם, עַל עַם לֹא יוֹעִילוּ: וְאֵת כָּל זֶה הוֹלִיכּוּ לָעַם שֶׁלֹּא יִכּוּלִים לַעֲזֹר לָהֶם.

ז. וּמִצְרַיִם הֶבֶל וְרִיק יַעֲזֹרוּ הַעֲזָרָה שֶׁל מִצְרַיִם הִיא עֲזָרָה שֶׁאֵין בָּהּ מִמֶּשׁ, אוֹמֵר ד', לִכֵּן קִרְאתִי לְזֹאת רַחֲבֵיהֶם לִכֵּן קִרְאתִי לְמִצְרַיִם גְּאוֹתָנִים, שֶׁמִּתְגַּאֲמִים בְּדַבַּר שֶׁאֵינָם יִכּוּלִים לַעֲשׂוֹת, שְׁבֵת: וְחוּץ מִמֶּה שֶׁאֵינָם יִכּוּלִים לַעֲזֹר, אֵינָם רּוֹצִים לַעֲזֹר, וְלִכֵּן קִרְאתִי לָהֶם עִם בְּטָל.

ח. עֲתָה בּוֹא כְּתֹבָה עַל לִוְיָ אֲתָם ד' אוֹמֵר לְנַבִּיא, בּוֹא וְכָתוּב הַנְּבוּאָה עַל לִוְיָ שִׁיחִיהָ אֲצַלֵּם לְזִכְרוֹן, וְעַל סֵפֶר חֻקָּה וְתִהְיֶה לְיוֹם אַחֲרוֹן לְעַד עַד עוֹלָם: וְתַחֲקוּק אֵת הַדְּבָרִים

א. הוּא בְּנֵי סוֹרְרִים נָאִם יְהוָה אוֹמֵר הַנְּבִיא בְּשֵׁם ד': יֵשׁ לְהַתְּאוֹן עַל עַם יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם בְּנֵי שֹׁסְרִים מְדַרְךְ הַיִּשְׂרָאֵל, לַעֲשׂוֹת עֲצָה וְלֹא מִנִּי הֵם יוֹעֲצִים עֲצָה שֶׁאֵינָה מִמִּנִּי, כְּלוּמֵר, שֶׁאֵין אֲנִי מִסְכִּים לַעֲצָה זוֹ, וְלִנְסֵךְ מִסְכָּה וְלֹא רוּחִי הַעֲצָה הִיא לְהַתְּכַסּוֹת בְּמִכְסָה שֶׁאֵין אֲנִי רוֹצֵה בּוֹ, לְמַעַן סְפוֹת חֲטָאתָ עַל חֲטָאתָ: נִרְאָה מִהֶם כְּאִילוֹ שֶׁלֹּא חֲטָאוּ עֲדִיין מִסְפִּיק, וְלִכֵּן הֵם רּוֹצִים לְהוֹסִיף חֲטָאִים.

ב. הֵה לְכִים לְרַדֵּת מִצְרַיִם הֵם הִלְכוּ וִירְדוּ לְמִצְרַיִם, לְבַקֵּשׁ מִהֶם עֲזָרָה, וְכִי לֹא שָׂאוּ וְלֹא שָׂאוּ רְשׁוֹת מִד', לְעוֹז בְּמַעוֹז פְּרַעֲהַ וִירְדוּ לְמִצְרַיִם לְהַתְּחַזֵּק בְּחוֹזֵק שֶׁל פְּרַעֲהַ, וְלַחֲסוֹת בְּצַל מִצְרַיִם.

ג. וְהִיא לָכֵם מַעוֹז פְּרַעֲהַ לִבְשֵׁת הַחוֹזֵק שֶׁל פְּרַעֲהַ יִהְיֶה לָכֵם לְבוֹשָׁה, וְהַחֲסוֹת בְּצַל מִצְרַיִם לְכָל־מָה: וְמָה שֶׁאַתֶּם רּוֹצִים לַחֲסוֹת בְּצַל מִצְרַיִם תִּהְיֶה לָכֵם לְכָל־מָה, כִּי לֹא יַעֲזְרוּ לָכֵם.

ד. כִּי הָיוּ בְּצֵעַן שָׂרִיו הַפְּסוּק מִפְּרֵשׁ מִי הַלֶּךְ לְמִצְרַיִם: שְׂרֵי יִשְׂרָאֵל בָּאוּ בְּהַכְּנֵעָה אֶל פְּרַעֲהַ בְּעִיר צוּעַן, וּמִלְאָכִיו חֲנִס יִגְיעוּ: וְשָׁלְחוּ שְׁלוּחִים לְעִיר הַמְּלוּכָה שֶׁנִּקְרָאת חֲנִס.

ה. כֹּל הַבְּאִישׁ כּוֹלֵם יִתְבַּיֵּשׁוּ עַל עַם לֹא יוֹעִילוּ לָמוּ שֶׁהִלְכוּ לָעַם שֶׁלֹּא יִכּוּלִים לַעֲזֹר לָהֶם,

הַזֶּה בגלל שאתם מואסים בדברי הנביאים שמתנבאים בשם ד', וְתִבְטְחוּ בְעֵשֶׁק וְנִלְוֹזוּ ואתם בוטחים בזה שתעשקו ותגזלו את העשירים, ובכסף זה תוכלו לתת שוחד למלך מצרים, שהוא עקום בדרכיו, וְתִשְׁעֲנוּ עֲלֵיו: ועליו אתם נשענים.

ג. לֵכֵן יִהְיֶה לָכֶם הָעוֹן הַזֶּה לִכֵּן יִהְיֶה לָכֶם העון הזה, שאתם בוטחים במצרים במקום לבטוח בד', כְּפָרֶץ נִפְלַנְבָּעָה כמו חומה שנפרצה ונסדקה, וחלק ממנה נפל, בַּחוּמָה נִשְׁגְּבָה אֲשֶׁר פְּתָאִים וכמו בועות שנהיו בחומה בגלל הגשם, שאע"פ שהשבר והבועות נמצאים רק בחלק מהחומה, לְפִתְעָ יָבוֹא שִׁבְרָה: בכל זאת באופן פתאומי תשבר ותפול כל החומה.

ד. וּשְׁבִרָה ושבר החומה תהיה לרסיסים דקים, כְּשִׁבְרֵי נֶבֶל יוֹצְרִים כְּתוֹת לֹא יִחְמַל כמו שברים של כד חרס, שלאחר שנשבר הכד כותשים אותו דק דק, כדי שיוכלו לחזור ולהשתמש בו בתורת טיט וסיד לטוח את הבתים והבורות, וְלֹא יִמָּצָא בְּמִכְתָּתוֹ חֶרֶשׁ לְחִתּוֹת אֲשֶׁר מִיְקוּד וּאִין בנמצא בין השברים שבר גדול שיוכלו לשאוב בו אש ממקום בעירת האש, וְלִחְשָׁף מִיָּם מִגְּבָא: או לשאוב בו מים מחפירה. הנמשל הוא: גם אם נראה לכם שהעון שבידכם הוא דבר קל, בעיני ד' הוא דבר חמור, ולבסוף יביא אתכם לכליון.

ט. כִּי כֹה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל כי כך אמר ד' שהוא קדוש ישראל, אילו הייתם בוטחים בי ולא במצרים, בְּשׁוֹבָה

על ספר, כדי שתהיה הנבואה לזכרון לדורות הבאים אחריהם עד עולם, שיבינו מדוע הביא הקב"ה פורענות על ישראל, וידעו שזה בגלל עוונותיהם, וכמו שרואים כתוב שהנביא הזהיר אותם על הפורענות העתידה לבוא.

ט. כִּי עִם מְרִי הוּא עִם יִשְׂרָאֵל, במה שביקשו עזרה מפרעה בלי לשאול את ד' אם הוא מסכים, נחשב להם דבר זה למרד, בְּנִיִּים כְּחֻשִׁים הם בנים שמכחישים (משקרים) את השגחת ד', בְּנִיִּים אֲבוֹ שְׁמוֹעַ תּוֹרַת יְהוָה: בנים שאינם רוצים לשמוע את תורת ד', לכן הם לא מתייעצים עם ד'.

י. אֲשֶׁר אָמְרוּ לְרָאִים לֹא תֵרְאוּ הם אומרים לנביאי האמת, אל תראו נבואה כדי להגיד לנו, וְלַחֲזִים לֹא תִחְזוּ לָנוּ נְכֻחוֹת ואל תתנבאו לנו דברים ישרים, דַּבְּרוּ לָנוּ חֲלֻקוֹת דברו אלינו דברי חנופה, דברי חלקלקות, דברו אלינו שיהיה לנו שלום, כמו שאומרים נביאי השקר, חֲזוּ מִהֲתִלּוֹת: לדבורים אלו קורא הנביא דברי לעג והיתול.

יא. סוּרוּ מִנִּי דְרָךְ הַטּוֹ מִנִּי אֶרֶץ הם אומרים לנביאי האמת, סוּרוּ מִדְרָךְ זו, הכוונה מה שאתם אומרים לנו, לא ללכת אחרי תאוותינו, הַשְּׁבִיתוּ מִפְּנֵינוּ אֶת קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל: ותבטלו מה שאתם אומרים לנו בשם ד' קדוש ישראל.

יב. לֵכֵן כֹּה אָמַר קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל לִכֵּן כֹּךְ אֹמַר ד' שהוא קדוש ישראל, יַעַן מֵאַסְכֶּם בַּדְּבָר

יח. וְלֹכַן יַחְכְּה יְהוָה לְחַנְּנֶכֶם וּמְכִיּוֹן שְׂאִינְכֶם רוצים לשמוע בקול ד', לא יוותר לכם מלהביא עליכם גזירה רעה, בשביל למהר להביא לכם טובה, אלא יחכה עם הטובה עד שיגיע הזמן, וְלֹכַן יְרוּם לְרַחֲמֵכֶם וּד' יתרום מעליכם ויתרחק מכם מלרחם עליכם, כִּי אֵל הִי מִשְׁפָּט יְהוָה כִּי ד' נקרא אלוקי משפט, על שם שעושה משפט ברשעים, אֲשֶׁר־י כָּל חוֹכֵי לוֹ: אבל אשרי למי שיקוה שד' יביא את הנחמות שהבטיח.

יט. כִּי עִם בְּצִיּוֹן יֵשֶׁב בִּירוּשָׁלַם עוד יגיעו ימים, שהעם שנשאר בציון, והיושב בירושלים, בָּכוּ לֹא תִבְכֶּה לֹא יִצְטָרְכוּ לבקש בקשות מד' עם בכיות, חֲנוּן יִחַנֵּךְ לְקוֹל זַעֲקֶךָ אלא ד' ירחם עליהם ע"י זעקה בלבד, כְּשִׁמְעֶתוּ עֲנֶךָ: ומיד כשישמע את קולם יענה להם.

כ. וְנָתַן לָכֶם אֲדֹנָי לְחֵם צָר וַיְמִים לַחֵץ וּד' יתן בלבכם שלא תהיו שקועים בתאוות, אלא תסתפקו במועט, כאילו הלחם צר ומים בדוחק, וְלֹא יִכְנַף עוֹד מוֹרֶיךָ וּד' המלמדך, לא יסתיר פניו ממך, כאדם שמכסה את פניו בבגד, וכיון שלא יסתיר את פניו, תוכל לבקש כל מה שאתה צריך, כִּי ד' ימלא את כל בקשותיך, וְהָיוּ עֵינֶיךָ רְאוּת אֶת מוֹרֶיךָ: ומסביר זאת במשל, שתוכל לראות בעיניך את ד' המלמדך.

כא. וְאֲזַנֶיךָ תִשְׁמַעֲנָה דְבַר מֵאַחֲרֶיךָ הַנְּבִיאַ מְבַאֵר לָנוּ שְׁבִנֵי יִשְׂרָאֵל הָיוּ מֵאֲדָמָה מְעוֹנִינִים לְשִׁמּוֹעַ אֶת דְּבַר ד', ומתאר זאת באופן זה:

וּנְחַת תִּוְשְׁעוּן הִיִּתָה מְגִיעָה לָכֶם יְשׁוּעָה בְּשִׁקְטָא וּבְנַחַת בְּלִי לְטָרוּחַ, ולא הייתם צריכים להלחם, בְּהִשְׁקָטָא וּבְבִטְחָה תְהִיִּה גְבוּרַתְכֶם והייתם מתגברים על האויב, בישיבה בשקט ובבטחון בד', וְלֹא אֲבִיתֶם: אך לא רציתם בכך, אלא רציתם להלחם נגד האויב בסיוע ובעזרת מצרים.

כב. וְתִאמְרוּ לֹא כִּי עַל סוּסֵי נְנוּסֵי וְאִמְרַתֶּם, לא נבטח בד', אלא נתרוםם כמקל גבוה שנקרא נֵס, ההתרוממות תהיה ע"י הסוסים שבאים ממצרים, עַל כֵּן תִּנּוּסוּן לֹכַן יְהִיָה הַעוֹנֵשׁ שְׁלָכֶם, שתברחו מפני האויב, ותהיה לכם השפלה, וְעַל קַל נִרְכָּב אִמְרַתֶּם נִתְחַזַּק ע"י שִׁנְרָכָב עַל סוּסֵי שְׂבָאִים מִמִּצְרַיִם, שהם קלים במרוצתם, עַל כֵּן יִקְלוּ רַדְפֵיכֶם: לֹכַן יְהִיָה עוֹנֵשׁכֶם, שאויביכם הרודפים אתכם יהיו קלים, ויתגברו עליכם.

כג. אֲלֶף אֶחָד מִפְּנֵי גְעֵרַת אֶחָד אֶלְפֵי אֲנָשִׁים מִכֶּם, שכל אחד מהם מיוחד, יברחו מפני גערה של אויב אחד, מִפְּנֵי גְעֵרַת חֲמִשָּׁה תִּנּוּסוּ וּכְשִׁחֲמֵשָׁה אוֹיְבִים יִגְעֵרוּ בָכֶם, תברחו כולכם, עַד אִם נוֹתַרְתֶּם כֶּתָרָן עַל רֹאשׁ הָהָר תִּתְפַּזְרוּ עַד שִׁתְּשָׂאֲרוּ יַחֲדָיִם וּבּוֹדְדִים, כמו עץ של ספינה שנקרא תוֹרָן, שהוא תקוע בראש הר, שנראה מרחוק העץ היחידי הזה, וְכִנֵּס עַל הַגְּבָעָה: וכמו מקל ארוך שנקרא נֵס, שמשמנים על ידו לאנשי הצבא להתאסף, שתקוע בראש הגבעה.

נוסף יש לכלי מזרה, (זרייה הוא פיזור), כי תהיה כ"כ הרבה תבואה, עד שיוכלו לערב לבהמות בתוך המוץ תבואה נקיה.

כז. וְהָיָה עַל כָּל הָרַגְבָּה וְעַל כָּל גְּבֵעָה נִשְׂאָה הַנְּבִיא אֹמֵר שִׁיְהִיָּה שִׁפְעָה שֶׁל מַיִם, עַד שֶׁעַל כָּל הָרַגְבוּהָ, וְעַל כָּל גְּבֵעָה מְרוּ-מִמֶּת, פְּלָגִים יִבְלִי מַיִם יְהִיו כְּמוֹ נַחְלֵי מַיִם, שֶׁמִּתְפַּלְגִים וּנְפַרְדִּים זֶה מִזֶּה, בְּיוֹם הַרְגָּ רַב דָּבַר זֶה יְהִיָּה בְיוֹם שִׁיְהִרוּג ד' הָרַג רַב בְּמַחְנֵה אֲשׁוּר, ע"י מֶלֶאךָ ד', בְּנִפְלֵ מְגַדְלִים: כְּשִׁפְלוּ הַשְּׂרִים הַגְּדוּלִים שֶׁמִּשׁוּלִים לְמַגְדָּלִים.

כח. וְהָיָה אֹרֶן הַלְּבָנָה כְּאֹרֶן הַחֲמָה אֹרֶן הַלְּבָנָה יְהִיָּה מֵאִיר כְּאֹרֶן הַשֶּׁמֶשׁ, וְאֹרֶן הַחֲמָה יְהִיָּה שְׁבַעֲתַיִם וְאֹרֶן הַשֶּׁמֶשׁ יְהִיָּה פִי שֶׁבַע, כְּאֹרֶן שְׁבַעֲתַיִם הַיָּמִים וְזֶה יְהִיָּה כְּמוֹ הָאֹרֶן שֶׁל שְׁבַעֲתַיִם יְמֵי בְרֵאשִׁית, הַנִּמְשָׁל הוּא: שִׁיְהִיָּה לָהֶם רִיבּוּי טוֹבָה, בְּיוֹם חֶבְשׁ יְהִיָּה אֶת שְׁבַר עֲמוֹ דָּבַר זֶה יְהִיָּה בְּזִמְנֵי שֶׁד' יִשִּׁים תְּחַבּוּשֶׁת, עַל שֶׁבַר עֲמוֹ יִשְׂרָאֵל, וּמִחֶץ מִכְתּוֹ יִרְפָּא: וִירְפָּא אֶת פֶּצַע מִכְתּוֹ, אַחֲרֵי שֶׁאֲשׁוּר, שֶׁהִיָּה רִגְלֵי לְהַכּוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל יִפּוֹל.

האזנים יהיו נוטות לכיוון אחורה לשמוע את דבר ד', **לְאֹמֵר זֶה הַדֶּרֶךְ לָכֹּה בּוֹ** שיאמר לכו בו, **כִּי תֵאֱמִינוּ וְכִי תִשְׁמְאִילוּ:** בין כשתרצו ללכת לצד ימין בין כשתרצו ללכת לצד שמאל, תרצו לשמוע דבר ד'.

כט. וְטִמְאַתֶּם אֶת צְפוּי פְּסִילֵי כִסְפֶךָ הַצִּיפּוּי שִׁישׁ עַל הָאֵלִילִים שֶׁעֲשׂוּיִים מִכֶּסֶף, יְהִיָּה בְעֵינֵיכֶם כְּדָבַר טִמָּא, וְאֶת אֶפְדֵּת מִסִּכַּת זְהָבְךָ וְכֵן חֲגוּרֵת הַפֶּסֶל שִׁיִּצְקוּהוּ מִזֶּהָב, תִּזְרְמוּ כְּמוֹ דָּוָה תִּפְצְרוּ אוֹתָם וְתִזְרְקוּם לְמַרְחֹק כְּמוֹ נֹדָה שֶׁמִּרְחֹקֵת בְּיַמֵּי טוֹמְאָתָה, צֵא תֵאֱמַר לוֹ: וְתִאֲמָרוּ לְפֶסֶל צֵא הַחוּצָה.

ל. וְנָתַן מִטֵּר זֶרְעֶךָ אֲשֶׁר תִּזְרַע אֶת הָאֲדָמָה ד' יִתֵּן לָכֶם גֶּשֶׁם, כְּדֵי שִׁיִּצְמַח הַזֶּרַע שֶׁאַתֶּם זֹרְעִים בְּאֲדָמָה, וְלָחֶם תְּבֹאֵת הָאֲדָמָה וְיִתֵּן לָכֶם לֶחֶם מִתְּבֹאֵת הָאֲדָמָה, כִּי לֹא יְהִיָּה בְּתֹבֵאוֹהָ, שֶׁדָּפוֹן אוֹ יִרְקוּן, אוֹ אֲרֵבָה, וְהָיָה דָשֵׁן וְשֶׁמֶן הָאֲרֶץ תְּהִיָּה שֶׁמְנָה, וְיִגְדְּלוּ מִמֶּנָּה פִּירוֹת מִשׁוּבָחִים, יִרְעָה מִקִּינֵי כָל אֶחָד מֵהַמִּקְנֵה שֶׁלָּכֶם יִרְעָה בְּמַרְעָה טוֹבָה, בְּיוֹם הַהוּא כָּר נִרְחַב: עַד שֶׁכָּל כֶּבֶשׂ יְהִיָּה רַחֵב וּבַעַל בֶּשֶׂר.

לד. וְהָאֵלִפִים וְהָעִירִים עֲבָדֵי הָאֲדָמָה הַשְּׂוֹרִים וְהַחֲמוּרִים הַצְּעִירִים שֶׁעוֹבְדִים אִתְּם בְּאֲדָמָה, בְּלִיל חֲמִיץ יֵאָכְלוּ יֹאכְלוּ מוּץ שֶׁמְעוֹרֵב בּוֹ תְּבֹאָה, וּבִכְךָ הַמוּץ מִחוּצָק, אֲשֶׁר זָרָה בְּרַחַת וּבְמִזְרָה: הַתְּבֹאָה שִׁיעֲרָבוּ בְּמוּץ לְבֵהֲמוֹת, תְּהִיָּה תְּבֹאָה נְקִיָּה, שֶׁזָּרוּ אוֹתָהּ בְּכָלֵי שֶׁנִּקְרָא רַחַת, (עַל שֶׁם שֶׁזָּרִין אוֹתָהּ בְּרוּחַ), שֶׁם

ספר ישעיה פרק ל'

כז. הִנֵּה שֵׁם יְהוָה הִנֵּה שֵׁם ד', הַכּוֹנֵנָה שִׁיתְפָּרְסֵם שֵׁם ד', ע"י גְבוּרָתוֹ, שִׁיכָה אֶת מַחְנֵה אֲשׁוּר, בְּאֵי מְמַרְחֵק בֵּא מִמְקוֹם רְחוֹק הוּא הַשָּׁמַיִם, הַכּוֹנֵנָה שְׁמַלְאֵךְ ד' מִן הַשָּׁמַיִם יִכָּה אוֹתָם, בְּעֵר אָפוּ זֶה יְהִי בַכַּעַס בּוֹעֵר, וְכִבֵּד מִשְׁאַה וְכוֹבֵד מִשָּׂא עַל אֲשׁוּר, שְׁפָתָיו מְלֵאוּ זַעַם וְלִשׁוֹנוֹ כָּאֵשׁ אֶכְלֵת: דַּבְּרֵי הַנְּבוּאָה עַל מַפְלַת אֲשׁוּר, שֶׁנִּשְׁמַעוּ מִשְׁפַּתֵי ד' וְלִשׁוֹנוֹ, תִּהְיֶה כֹּאשׁ שׁוֹרְפֵת.

כח. וְרוּחוֹ דִּיבּוֹר הַנְּבוּאָה שִׁיּוּצָא מִרוּחַ הַפֶּה, כְּנַחַל שׁוּטָף עַד צִוָּאר יִחְצָה יְהִי כִּמוֹ נַחַל שׁוּטָף, שֶׁהַמִּים מִגִּיעִים עַד הַצּוּאֵר, וְגוֹפוֹ חֲלֵק בְּמִים וְחֲלֵק מִחוּץ לְמִים, הַכּוֹנֵנָה שְׁכִמוֹ מִים שׁוּטָפִים מִסַּכְנִים אֶת הָאָדָם, כִּי יִסְתַּכְּנוּ מַחְנֵה אֲשׁוּר וַיִּפְּלוּ, עֵכָשִׁיו נֹתֵן הַנְּבִיא שְׁנֵי מִשְׁלִים בִּיחֹס לְמַפְלַת אֲשׁוּר. לְהַנְּפֶה גוֹיִם בְּנִפְתַּת שׁוֹא (1) בְּדֶרֶךְ כָּלִל מִשְׁתַּמְשִׁים, בְּנִפְהָ עִם חוֹרִים דְּקִים, כִּדִּי שִׁיּוּצָא הָאוֹכֵל וְהַפְּסוּלֵת תִּישָׂאֵר בְּנִפְהָ, אֲךָ יֵשׁ נִפְהָ שֶׁנִּקְרָאת נִפְתַּת שׁוֹא, שֶׁהַחוֹרִים גְּדוּלִים, וַיּוּצָא גַם הַפְּסוּלֵת דֶּרֶךְ הַחוֹרִים, הַנִּמְשָׁל: כִּי יַעֲשֶׂה ד' לְמַחְנֵה אֲשׁוּר, שְׁכוּלָם יִכְלוּ, וְלֹא תִשָּׂאֵר שְׂאֵרִית. וְרָסָן מִתְּעָה עַל לְחֵי עַמִּים: (2) בְּדֶרֶךְ כָּלִל שְׁמִים רָסָן עַל לְחֵי הַבְּהֵמָה, בְּמִטְרָה לְהַדְרִיךְ אוֹתָהּ בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל, וְלֹא תִתְעָה, אֲךָ לְאֲשׁוּר יִשִּׁים ד' עַל

לג. **כִּי עָרוֹךְ מֵאַתְמוֹל תִּפְתָּה** הגהינום שנקרא תִּפְתָּה, בגלל שכל מי שמתפתה אחר יצרו, נופל שם, מסודר מאתמול, הכוונה לא מזמן, שעדיין נשאר מסודר, **גַּם הוּא אֲהִיָּא** {היא} **לְמֶלֶךְ הוֹכֵן** והיא מוכנה גם למלך אשור ומחנהו, אע"פ שהיתה לו ממשלה חזקה, **הָעַמִּיק הֶרְחַב** וד' העמיק והרחיב את הגהינום, שיוכל להכיל את כולם, **מְדַרְתָּה אֵשׁ** מדורת הגהינום יש בה גחלי אש, **וְעֵצִים הֶרְבֵּה** והרבה עצים בשביל להגדיל הלהבה, **נִשְׁמַת יְהוָה** הרוח שיוצא מפי ד', **כְּנַחַל גְּפְרִית** הוא כמו נחל עם גפרית, **בְּעֵרָה בָּהּ**: דולק ובוער. הכוונה שיתייסרו הרבה.

לחיהם, רסן מתעה. הנמשל: יכוון אותם לבוא לירושלים, כדי לאבד אותם שם.

נט. **הַשִּׁיר יְהִיָּה לָכֶם** בזמן שיפול מחנה סנחריב, ישירו ישראל שיר, **כְּלִיל הַתְּקֵדֶשׁ חָג** כמו ששרו במצרים, באותו לילה שהתקדש להיות חג הפסח, **וְשִׁמַּחַת לְבָב** ויהיה להם שמחת לב, **כִּהְוִלְךָ בְּחִלְיִל** כמו השמחה של אלו שמביאים ביכורים, שהיו הולכים עם חליל לפני מביאי הביכורים, **לְבוֹא בְּהַר יְהוָה** בשביל לבוא להר ד' הוא הר הבית, **אֶל צוֹר יִשְׂרָאֵל**: אל ד' שהוא החוזק של ישראל.

ל. **וְהַשְּׁמִיעַ יְהוָה אֶת הוֹד קוֹלוֹ** ד' ישמיע להם את יופי קולו החזק, לאיים עליהם, **וַיִּנְחַת זְרוּעוֹ** ומה שיניח את זרועו, **יִרְאֶה בְּזַעַף אָף** יִרְאֶה להם דבר זה, בכעס גדול, **וְלֵהֵב אֵשׁ אוֹכְלָה** ולהב אש שורפת, **נִפְץ וִירוּצֵץ** ויפזר אותם, **וְזָרַם** כמו זרם מים, **וְאָבֵן בְּרֹד**: וכמו ברד קשה כאבן.

לא. **כִּי מִקּוֹל יְהוָה יַחַת אֲשׁוּר** מגערת ד', ישבר אשור, **בְּשִׁבְטֵי יָכָה**: כאילו הכה אותם במקל ששובר.

לב. **וְהָיָה כֹּל מֵעֵבֶר מִטָּה מוֹסְדָה** בכל מקום שעבר שם אשור, והכה כמו במקל חזק והשחית, **אֲשֶׁר יִנִּיחַ יְהוָה עָלָיו** כאשר ישמעו שד' הניח את ידו על אשור להכותו, **בְּתַפִּים וּבְכַנְרֹת** ישמחו שם וינגנו בתופים וכנורות, **וּבְמִלְחָמוֹת תְּנוּפָה נִלְחָם בָּהּ (בָּם קָרִי)**: וד' ילחם אתם כמו ששמים דברים בנפת שוא כנ"ל.

ספר ישעיה פרק ל"א

א. הוּי הַיּוֹרְדִים מִצְרַיִם לְעֶזְרָה יֵשׁ
 להתאונן על הושע ועשרת השבטים, שירדו
 למצרים לבקש הם עזרה, להלחם עם
 סנחריב, **עַל סוּסִים יִשְׁעֲנוּ** הם בטחו
 בסוסים הטובים שבאים ממצרים, **וַיִּבְטְחוּ**
עַל רֶכֶב כִּי רַב הם בטחו על ריבוי
 המרכבות, **וְעַל פְּרָשִׁים כִּי עֲצְמוּ מְאֹד**
 ועל ריבוי הגדול של רוכבי הסוסים, **וְלֹא**
שָׁעוּ עַל קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל ולא פנו לד' שהוא
 קדוש ישראל, **וְאֵת יְהוָה לֹא דָרְשׁוּ**;
 ואת ד' לא בקשו שיעזרם.

ב. **וְגַם הוּא חָכֵם** אם עם ישראל התחכמו,
 כשהלכו לבקש עזרה ממצרים, גם ד' חכם
 לבטל את העצה שלהם, **וַיִּבֹא רָע** ויביא
 עליהם רעה, **וְאֵת דְּבָרָיו לֹא הִסִּיר** ולא
 יסיר את מה שגזר עליהם, ואמר להם ע"י
 הנביאים, **וְקָם עַל בֵּית מְרַעִים** וד' יקום
 על ישראל שהם בית רשעים, **וְעַל עֶזְרַת**
פְּעֻלֵי אֲוֹן: ועל העוזרים להם אלו
 המצרים, שהם פועלי שקר.

ג. **וּמִצְרַיִם אָדָם וְלֹא אֵל** איך חשבו
 לקבל עזרה ממצרים, הרי הם בני אדם ולא
 א-ל, **וְסוּסֵיהֶם בְּשָׂר וְלֹא רוּחַ** וסוסי
 מצרים הם בשר, ולא מלאך, **וַיְהִי וְהָיְתָה**
יָדוּ וד' יכופף ידו להכות אותם, **וְכָשַׁל**

לסור מד'אומר להם למהר לשוב בתשובה.

ז. **כִּי בַיּוֹם הַהוּא יִמָּאֶסוּן אִישׁ אֶלְיָאֵלִי**
כַּסְפּוֹ וְאֶלְיָאֵלִי זָהָבוֹ לפי שיהיה נס, ואז
 כל איש ואיש ימאס באלילים שעשויים
 מכסף וזהב, **אֲשֶׁר עָשׂוּ לָכֶם יְדִיכֶם**
שִׁיְצְרוּ בִידֵיהֶם, חֲטָא: בשביל לחטוא בהם,
 ואז התשובה איננה מעולה.

ח. **וְנִפְלֵ אֲשׁוּר בְּחָרְבֵ לָא אִישׁ** אשור
 יפול בחרב לא של איש, **וְחָרְבֵ לָא אָדָם**
תִּאֲכַלְנוּ הנביא חוזר ואומר, לא בחרב
 של אדם, אלא של מלאך, **וְנָס לוֹ מִפְּנֵי**
חָרְבֵ וכשיראה מלך אשור את המפלה
 שבאה על המחנה שלו, יברח כבורח מפני
 חרב, **וּבְחֹרְיוֹ לְמַס יְהִיוּ:** והנשארים
 מחייליו ימס הלב שלהם מפחד.

ט. **וְסִלְעוּ** החוזק של אשור שהוא כסלע,
מִמְגוֹר מרוב פחד **יַעְבוֹר** יעבור ממנו,
וְחָתוּ ושריו יפחדו, **מִנֵּס שָׁרְיוֹ** כמו
 שמפחדים ממפקד הצבא שמרים מקל
 גבוה שהוא נראה למרחוק, **נָאֵם יְהוָה**
 כך אומר ד', **אֲשֶׁר אֹר לוֹ בְּצִיּוֹן** שהכין
 שלהבת בציון, **וְתַנּוֹר לוֹ בִירוּשָׁלַם:**
 ותנור בירושלים לשרוף את מחנה אשור.

ספר ישעיה פרק ל"ב

א. **הֵן לְצַדִּיק יִמְלֵךְ מֶלֶךְ הַנְּה,** המלך
 חזקיהו ימלוך כדי לעשות צדק, **וְלְשָׂרִים**

עוֹזֵר והמצרים שחשבו לעזור לישראל
 יכשלו, וימסרו ביד סנחריב, **וְנִפְלֵ עֵזֶר**
 וישראל שחשבו להיות נעזרים יפלו, **וְיַחַדּוּ**
כָּלֵם יְכַלְיוּן: ושניהם יחד יכלו מהעולם.

ד. **כִּי כֹה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי** אומר הנביא
 כך אמר ד' אלי, **כֹּאֲשֶׁר יְהִי אַרְיָה** כמו
 שאריה זקן שואג, **וְהִכְפִּיר** או אריה צעיר
 שואג **עַל טְרָפוֹ** כאשר הוא עומד ליד
 הטרף, **אֲשֶׁר יִקְרָא עָלָיו מֶלֶךְ אֲרָמִים**
 גם אם יתאספו אסיפה של רועים, **מִקּוֹלֵם**
לֹא יִחַת אינו מפחד מקול הרועים,
וּמִהַמוֹנֵם לֹא יַעֲנֶה ואינו נכנע מריבוי
 האנשים, ואינו עוזב את הטרף, **כֵּן יִרְדֹּ**
יְהוָה צְבָאוֹת לְצַבָּא כך ד' שהוא אדון
 על כל הצבאות, ירד עם כל חילו, **עַל הַר**
צִיּוֹן להגן על הר ציון, **וְעַל גְּבַעְתָּהּ:** ועל
 גבעת ירושלים, ולא יעניין אותו ריבוי
 העמים שהתאספו לב'א על ירושלים.

ז. **כְּצַפְרִים עֲפוֹת** כמו שצפרים ממהרות
 לעוף, **כֵּן יִגַּן יְהוָה צְבָאוֹת עַל יְרוּשָׁלַם**
 כך ימהר ד' להגן על ירושלים, **גְּנוֹן** ד' יגן
 עליהם **וְהִצִּיל** ויציל אותם, **פְּסוּחַ** כשיב'א
 המלאך להכות במחנה אשור, יקפוץ מעל
 ירושלים, **וְהִמְלִיט:** ואנשי ירושלים ינצלו
 מהמכה.

ו. **שׁוּבוּ** אומר לבני ישראל, שובו אל ד',
לְאֲשֶׁר הָעַמִּיקוּ סָרָה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: אתם
 בני ישראל שהעמקתם מחשבות, כיצד

כשיו יסתכלו על זה, כממהר לדבר בלשון צחה וברורה, דברים המתקבלים על הלב.

ז. **לֹא יִקְרָא עוֹד לְנָבֵל נְדִיב** לא ימצא ביניהם אנשים שמחניפים לרשעים, ולכן לא יקראו לאדם פחות ונבזה (נבל), בתואר נדיב, הכוונה איש ישר ומתנדב, **וּלְכִילִי** **לֹא יֹאמֵר שׁוֹעַ:** ולרמאי נוכל (כילי), לא יגידו שהוא נדיב.

ז. **כִּי נָבֵל נְבִלָה יִדְבֵר** כי ברור החילוק בין נבל לנדיב, הנבל מדבר דברים מכוערים ומגונים, **וְלִבּוֹ יַעֲשֶׂה אָוֶן** ומחשבות לבו האיך לאסוף מחשבות רשע, **לַעֲשׂוֹת חֲנָף** כיצד לעשות חנופה, **וּלְדַבֵּר אֶל יְהוָה תוֹעָה** ולחשוב על ד' מחשבות שהם היפך האמת, כלומר שד' אינו משגיח, **לְהַרְיֵק נַפְשׁ רָעֵב** חושב כיצד לעשוק את מאכלו של הרעב, וזה נחשב כאילו רוקן את נפשו של הרעב מגופו, **וּמִשְׁקָה צִמָּא יַחְסִיר:** וחושב כיצד להחסיר מהצמא את המשקה. ומכיוון שעושה מעשים כאלו ודאי אי אפשר לכנותו בתואר נדיב.

ז. **וְכָלִי כָלְיוֹ רָעִים** והנוכל הרמאי, כל המחשבות הערמומיות שלו, הם מחשבות רשע, **הוא זְמוֹת יַעֵץ** מתייעץ עצות בעצמו, **לְחַבֵּל עֲנִיִּים {עֲנִיִּים} בְּאֲמָרֵי שִׁקָּר** להשחית את העניים בדברי שקר, **וּבְדַבְרֵי אַבְיוֹן מִשְׁפָּט:** כשהאביון מדבר דברים ראויים והגונים, מתייעץ הרמאי כיצד להכשיל אותו בדברי שקר.

לְמִשְׁפָּט יִשְׂרוּ: כדי שהשרים ינהגו בשררתם, בשביל לעשות משפט.

ג. **וְהָיָה אִישׁ כְּמַחְבֵּא רוּחַ** ויהיה חזקיהו לבני דורו, **רוח, וְסִתֵּר זָרָם** וכמסתור מזרם מים, הנמשל הוא: שברוב צדקתו ינצלו ממחנה אשור, והוא יהיה לעם ישראל, **כְּפִלְגֵי מַיִם בְּצִיּוֹן** כמו נחלים של מים במדבר, שהוא מקום יבש, **כְּצֵל סֹלַע כְּבֵד** וכמו צל שבא מסלע כבד ועבה, שנותן צל טוב, **בְּאֶרֶץ עֵיפָה:** ומשיב את נפש מי שהולך במקום מגולה לאור השמש, הנמשל: שידריך את ישראל בדרך ישרה, כדי שיהיה להם טוב.

ג. **וְלֹא תִשְׁעֶינָה עֵינֵי רָאִים** כשיהיה להם כזה מלך, כבר לא תהיינה עיני הרואים פונות מד', לא כמו שהיה בעבר, כמו שכתוב בפרק ו' פסוק י"א "ועיניו השע", **וְאֲזַנֵי שְׁמַעִים תִּקְשַׁבְנָה:** ואזני השומעים תקשבנה, לא כמו שהיה בעבר, כמו שכתוב שם "ואזניו הכבד".

ד. **וּלְבַב נְמָהָרִים** מי שלבו נמהר לעשות דבריו בלי ישוב הדעת, **יֵבִין לְדַעַת** עכשיו יבין לדעת את דבר ד', לא כמו שהיה בעבר, כמו שכתוב שם "השמן לב העם הזה", **לְשׁוֹן עֵלְגִים** ומה שבעבר היו מסתכלים על דברי הנביא כאילו הוא מדבר בלשון לא ברורה (עילגת), כמו שכתוב בפרק כ"ח פסוק י"א כי בלעגי שפה וגו' ידבר אל העם הזה, **תְּמַהֵר לְדַבֵּר צָחוֹת:**

יב. **עַל שְׂדֵיִם סִפְדִים** יכו בידיהן על השדים, כמו שעושים בהספד, **עַל שְׂדֵי חֲמָד** ההספד יהיה על שנאבד מהם השדות החמודות, **עַל גִּפְן פְּרִיָהּ**: ועל הגפנים שגדלו בהם הרבה ענבים.

יג. **עַל אֲדָמַת עַמִּי קוֹץ** על האדמה שהיא שוממה יגדלו קוצים, **שְׁמִיר תַּעֲלָה** שמיר שהוא סוג של קוצים, יגדל באדמה, **כִּי עַל כָּל בְּתֵי מְשׁוֹשׁ** הקוצים יגדלו גם על הבתים שהיו בהם אנשים שמחים, **קִרְיָה עֲלִיָּזָה**: בעיר השמחה היא ירושלים.

יד. **כִּי אַרְמוֹן נָטַשׁ** ארמון המלך יהיה נעזב, בגלל שהמלך יגלה ממנו, **הַמּוֹן עִיר עֲזָב** ריבוי העם שבעיר יהיה נעזב ומופקר, **עַפְלָ וּבַחַן** המגדלים החזקים יחרבו, **הָיָה בְּעַד מַעֲרוֹת** ויהיו למערות שיגורו בהם חיות, **עַד עוֹלָם** דבר זה יהיה לזמן רב, **מְשׁוֹשׁ פְּרָאִים** חמורי הבר ישמחו שם, **מַרְעָה עֲדָרִים**: והמקום יהיה למרעה לעדרי הצאן.

טו. **עַד יַעֲרָה עֲלֵינוּ רוּחַ מְמָרוֹם** החורבן יהיה עד שישפוך ד' עלינו מהשמים רוח של רצון ורחמים, **וְהָיָה מְדַבֵּר לְכַרְמֶל** מקום שעכשיו הוא מדבר יהפך למקום של שדות וכרמים, **וְכַרְמֶל אֲוֵהַכְרָמְלָה** לִיעֵר יִחְשָׁב: ומקומות הגוים שיש שם עכשיו שדות וכרמים, יהפך להיות מדבר.

טז. **וְשָׁכַן בַּמְדָּבָר מְשַׁפֵּט יְרוּשָׁלַיִם** שהיתה כמדבר, ישכנו בה אנשים עושים משפט,

ח. **וְנָדִיב נְדִיבוֹת יַעֲץ** אבל הנדיב, מתייעץ בעצמו כיצד לנהוג בנדיבות, לתת למי שצריך לתת, **וְהוּא עַל נְדִיבוֹת יָקוּם**: והוא נמצא במצב שכל הזמן נוהג בנדיבות, א"כ שונה הוא בתכלית מהנבל והכילי.

ט. **נָשִׁים שְׂאֲנָנוֹת** הנביא מקונן ואומר: נשי בני יהודה, שיושבות בשלוח, בגלל שסנחריב לא פגע בהם, **קִמְנָה שְׂמַעְנָה קוֹלִי** תקומו ותשמעו את קולי, **בְּנוֹת בְּטָחוֹת הָאֲזָנָה אֲמַרְתִּי**: וחוזר ואומר, נשים שמרגישות בטוח, תטו אוזן לאשר אני אומר.

י. **יָמִים עַל שָׁנָה תִּרְגַּזְנָה בְּטָחוֹת** עוד יגיע זמן לכן שכרגע אתן מרגישות בטוח, תהיה חרדה שנה אחרי שנה, הכוונה שנבוכדנצאר מלך בבל יב'א עליהן, **כִּי כָלָה בְּצִיר** וגם אם תצליחו לבצור את הענבים, ותגמרו את כל הבציר, **אֶסְפֹּף בְּלִי יָבוֹא**: לא תזכו להכניס את מה שאספתם הביתה, בגלל שהאויב יקח אותם.

יא. **חֲרָדוּ שְׂאֲנָנוֹת** מעכשיו תהיה חרדה לכן יושבות בשלוח, בגלל הצרה שתב'א, **רָגְזָה בְּטָחוֹת** תהיה רעדה ליושבות באופן בטוח, **פֶּשֶׁטָה** כל אחת תהיה מופשטת מבגדיה, **וְעָרָה** ותשאר בגילוי בשר, בזמן שיגלו, **וְחִגּוּרָה עַל חֲלָצִים**: ותחגור כל אחת חגורה על המתנים לצניעות.

לא תשאר במצב זה לעולם, כאשר תגמור לשדוד את כולם, **תושד** ישדדו אותך, **כָּנַל תֵּךְ לְבַגְדֵי יַבְגְּדוּ בְךָ**: כשתגמור לבגוד בכולם, יבגדו בך.

ג. **יְהוָה חֲנִינוּ** בימי חזקיהו התפללו, ד' רחם עלינו, שלא ישלוט עלינו סנחריב, **לֶךְ קִיְנוּ** כי אנחנו מקוים אליך, ואיננו בוטחים במצרים, כמו שבטחו בו עשרת השבטים, **הֲיִה זָרְעַם לְבָקָרִים** בכל בוקר הֲיִה לחוזק לאלו שמקוים לך, **אֶף יִשׁוּעֵתְנוּ בַעֲת צָרָה**: גם תהיה לנו לישועה, כשכבר באה צרה.

ג. **מְקוֹל הַמּוֹן** היה לנו לישועה, מקול רעש המלאך המכה בהם, **נִדְדוּ עַמִּים** זזו העמים מהעולם, **מִרְוּמֵתֶךָ** מהרוממות שהתרוממת עליהם, **נָפְצוּ גוֹיִם**: התפזרו הגוים.

ד. **וְאַסַּף שְׁלֵלְכֶם** השלל שיהא ניקח ממחנה אשור, יאסף ע"י ישראל, ולא יהיה מי שימחה, **אֶסֶף הַחֲסִיל** וממשיל הדבר, לחסיל הוא מין ארבה שמחסל את התבואה, שכאשר נח על האדמה, באים בני העיר ואוספים אותו, שלא יכלה התבואה, **כְּמֶשֶׁק גְּבִים שֶׁקֶק בּוֹ**: כמו קול רעש של מים שנשפכים לתוך הבורות, כך ישמעו קול רעש של אלו שלוקחים שלל ממחנה אשור.

ה. **נִשְׁגַּב יְהוָה ה'** מתחזק עליהם, **כִּי שֶׁכֵּן מְרוֹם** כי הוא שוכן בשמים ממעל,

וְצַדִּיקָה בְּכַרְמֵל תֵּשֵׁב: וירושלים שתהיה מקום שדות וכרמים, ישבו בה אנשים שעושים צדקה.

ז. **וְהָיָה מַעֲשֵׂה הַצַּדִּיקָה שְׁלוֹם** התשלום עבור הצדקה יהיה שלום, **וְעַבְדַּת הַצַּדִּיקָה הַשְּׁקֵט וּבְטַח עַד עוֹלָם**: וכופל הדברים, תשלום מעשה הצדקה יהיה שישבו בשקט ובבטחה לעולם.

ח. **וַיֵּשֶׁב עַמִּי בְּנֵיה שְׁלוֹם** אומר ד' שמאז, ישב עמי במדור של שלום, **וּבְמִשְׁכְּנוֹת מְבֻטָּחִים** ובמדורים בטוחים, **וּבְמִנוּחַת שְׁאֲנֹנוֹת**: ובמקומות שינוחו יהיה שקט.

ט. **וּבְרַד בְּרַדַּת הַיַּעַר** וגם כשירד ברד, ירד על היער, ולא על הצמחים, **וּבִשְׁפֵלָה תִשְׁפַּל הָעֵיר**: והעיר תוכל להבנות במקום שפלה, ולא יצטרכו לבנות אותה בגובה ההר בשביל להתחזק.

כ. **אֲשֶׁרִיכֶם זָרְעִי עַל כָּל מַיִם** הצלחה תהיה לכם, כי בכל מקום שתזרעו, תמצאו מים, **מִשְׁלַחֵי רֶגֶל הַשּׁוֹר וְהַחֲמוֹר**: ותשלחו לשדות שור וחמור, ולא תחששו שירמסו את התבואה, כי תגדל הרבה תבואה.

ספר ישעיה פרק ל"ג

א. **הוּי שׁוֹדֵד** אוי לך סנחריב, שאתה שודד את כולם, **וְאַתָּה לֹא שְׁדוּד** ואותך לא שדדו, **וּבּוֹגֵד** ואתה בוגד בכולם, **וְלֹא בַגְּדוּ בּוֹ** ובך לא בגדו, **כִּהְתַּמְךָ שׁוֹדֵד**

מִלֵּא צִיּוֹן מִשְׁפָּט וּצְדָקָה: וד' מילא את ציון בעשיית משפט צדק, ובעשיית צדקה, כי בגלל פלאות הנס, התחילו לעשות משפט וצדקה.

ג. **וְהָיָה אֱמוּנַת עַתִּיךָ ד'** אומר לישראל, קיום הזמנים של שיהיו בטובה, **חֶסֶן יְשׁוּעֹת** וחוזק הישועות שלך, **חֲכָמַת וְדַעַת** יהיו ע"י חכמה ודעת, **יִרְאֵת יְהוָה הִיא אוֹצְרוֹ:** ויראת ד' שהאדם בוטח בזה כמו שהוא אוצר טוב. כוונת הפסוק, הישועה תגיע, אך אם תרצו שתתקיים לזמן רב, התחזקו בחכמה ודעת ויראת ד'.

י. **עֲתָה אֲקוּם** ומכיוון שכבר קבלו עונש, מעכשיו אקום לתת עונש לאשור, **יֵאמֶר יְהוָה** כך אומר ד', **עֲתָה אֲרוּמָם** ע"י הדין שאני עושה ברשעים אתרומם, **עֲתָה אֲנִישָׂא:** ואהיה מנושא.

יא. הנביא קורא למחשבות הריון, ולמעשים בשם לידה. **תִּהְרֶוּ** המחשבה של אשור לכבוש את ירושלים, אין בה ממש, **חֲשֵׁשׁ** כמו תבן דק, שנקרא חשש, **תִּלְדוּ קֵשׁ** מה שבאו לירושלים לכובשה יהיה כמו קש שאין בו ממש, **רוֹחֲכֶם** הרצון והמחשבה, **אֲשׁוּת אֲכַלְכֶם:** תגרום שיאבדו, כמו אש אוכלת.

יב. **וְהָיוּ עַמִּים מְשֻׁרְפוֹת שִׂיד** מחנה סנחריב יהיה כמו אבנים ששורפים בכבשן לעשות מהם סיד, **קוֹצִים כְּסוּחִים** הם יהיו כמו קוצים יבשים שכורתים אותם לשרוף אותם, **בְּאֵשׁ יִצְתּוּ:** וכשמציתים בהם אש נדלקים מהר, כך יאבדו מהר מחנה סנחריב.

יג. **שְׁמְעוּ רְחוּקִים אֲשֶׁר עָשִׂיתִי אֱלוֹ** שגרים במרחק מירושלים, שמעו מה שד' עשה למחנה אשור, **וּדְעוּ קְרוּבִים גְּבֻרָתִי:** ואלו שהיו קרובים למחנה אשור שימו לב לגבורה שד' עשה.

יד. **פְּחָדוֹ בְּצִיּוֹן חֲטָאִים** כשבא אשור להלחם עם ציון, פחדו האנשים החוטאים, **אֲחֻזָּה רַעְדָה חֲנָפִים** רעדה אחזה לרשעים שמחניפים ליצרם, **מִי יִגּוֹר לָנוּ**

ספר ישעיה פרק ל"ג

ז. אומר הנביא: לעם ישראל מגיע רחמים, כי כבר סבלו מספיק, **הֵן אֲרָאִים צָעֲקוֹ חֲצָה** שהרי כל שליח ששלחו, צעק בקול מר ברחובות, **מִלְּאֲכֵי שְׁלוֹם** השלוחים שהיו רגילים לבשר טוב, **מֵרַ יִבְכְּיוּ:** בכו בכייה מרה על החורבן.

ח. **נִשְׁמוּ מְסֻלוֹת** הדרכים שוממים, **שֶׁבֶת עֵבֶר אֶרֶץ** בטלו עוברי דרך מפני פחד מאויבים, **הַפֶּר בְּרִית** האויבים ביטלו הברית שכתרו עם ישראל, שלא יפגעו בהם, **מֵאֵס עֲרִים** ומאסו בערי ישראל, מלהשאיר אותם בנויים, **לֹא חָשַׁב אָנוּשׁ:** ולא החשיבו את ישראל לבני אדם.

ט. **אֲבֵל אֲמַלְלָה אֶרֶץ** האויב השחית את הארץ, והיא נכרתה, **הַחֲפִיר לְבִנּוֹן** בייש ומאס בלבנון (יער בא"י), **קִמַּל** חתך את העצים, **הָיָה הַשְּׂרוֹן כְּעֶרְבָה** מקום המרעה השמן שמכונה שרון, נעשה שומם כמדבר, **וְנִיעַר בְּשֵׁן וְכִרְמֵל:** המקומות השמנים, כמו הבשן, ומקום השדות והכרמים שנקרא כרמל, נשרו פירותיהם.

יח. **לִבְךָ יְהִי אֵימָה** הלב שכל זמן שהיה
מלך אשור חשב בפחד, **אֵיָה סֹפֵר** היכן
סופר המלך שיגיע לכתוב עלינו גזירה
לשלם מס, **אֵיָה שֹׁקֵל** והיכן זה שבא
לשקול כסף ולקחתו, **אֵיָה סֹפֵר אֶת**
הַמַּגְדָּלִים: והיכן זה שבא לספור כמה
מגדלים יש, ולפי זה לחייב מס.

יט. **אֶת עַם נֹעֵז** מעכשיו כבר לא יהיו
דברים אלו, את העם החזק הוא אשור,
לֹא תִרְאֶה לא תראו עוד בעינים, **עַם**
עַמְקֵי שְׁפָה מְשֻׁמֵּעַ לא תראו עוד את
העם שקשה להבין את השפה שלו, **נִלְעַג**
לְשׁוֹן שפה שנשמעת לא ברורה, **אֵין**
בִּינָה: ולא מבינים אותה.

כ. **חֲזֵה צִיּוֹן** תזכה לראות את ציון, ולא
תגלה ממנה, **קִרְיַת מוֹעֲדֵנוּ** תזכה לראות
את העיר שאנחנו מתכנסים שם ברגל,
עֵינֶיךָ תִּרְאֶינָה יְרוּשָׁלַיִם תזכה לראות
בעיניך את ירושלים, **נֹהַ שְׁאֲנָן** מדור
שקט, **אֵהֶל בַּל יִצְעַן** אוהל שאינו זז
ממקומו, **בַּל יִסַּע יִתְדֵי תֵיּוֹ לְנִצָּח** ולא
יעקרו היתדות שעליהם האוהל נשען
לעולם, **וְכָל חֲבָלָיו בַּל יִנְתְּקוּ**: והחבלים
של האוהל לא יסורו.

כא. **כִּי אִם שָׁם** כי באמת שם בירושלים,
אֲדִיר יְהוָה לָנוּ ד' שהוא חזק יהיה
בעזרתינו, **מְקוֹם נְהָרִים** ירושלים תהיה
כאילו היא מוקפת בנהרות טבעיים,
יְאֲרִים רַחְבֵי יְדֵים וביאורים (הם חפירות

וכך הם אמרו: מי מאתנו יכול לגור פה
ולהתקיים כנגד מחנה אשור, **אֲשׁ אוֹכְלָה**
שהוא כמו אש שורפת, **מִי יִגּוֹר לָנוּ** מי
מאתנו יכול לגור פה ולהתקיים **מוֹקְדֵי**
עוֹלָם: כנגד אלו ששרפו את כל אנשי
העולם.

כב. **הַלֵךְ צְדָקוֹת** רוח הקודש עונה: יוכל
להתקיים, מי שהולך בדרך של עשיית
צדקות, **וְדַבֵּר מִיִּשְׂרָאֵל** ומדבר דברים
ישרים, **מֵאֵס בְּבַצַּע מַעֲשֵׂקוֹת** מואס
מלחמוד ממון של גזל, **נִעַר כְּפִיו מִתַּמְךָ**
בִּשְׂחָד עושה תנועה חזקה של ניעור
בידיו, מלהשען ולבטוח על לקיחת שוחד,
אֵיטֵם אֶזְנוֹ מִשְׁמַע דְּמַיִם סותם את אזנו
מלשמוע דיבורים של מסיתים לשפוך דם,
וְעַצְמֵי עֵינָיו מִרְאוֹת בְּרָעַ: עוצם את עיניו
מלראות דברים רעים שאסור לראות
אותם.

כג. **הוא מְרוֹמִים יִשְׁכַּן** מי שעושה את כל
הדברים שנזכרו, יזכה לגור בבטחון, כאילו
הוא גר במרום, **מְצָדוֹת סֹלְעִים מְשֻׁבָּו**
וכאילו היו מבצר הסלעים החזקים לחוזק
לו, **לַחֲמוֹ נִתֵּן** לחם יקבל מן השמים,
מִימֵיו נְאֻמִּים: מימיו יתקיימו ולא יפסקו.

כד. **מֶלֶךְ בִּיפְיוֹ תַחְזִינָה עֵינֶיךָ** איש כזה
יזכה לראות בעיניו את חזקיהו המלך ביפיו
וגדולתו, **תִּרְאֶינָה אֶרֶץ מְרַחֲקִים**: הם
העינים שעד עכשיו ראו את מלך אשור
שבא ממרחקים.

מרחב הצרות, **הָעַם הַיֹּשֵׁב בְּהָ** כי העם שישב בירושלים, **נָשָׂא עֹן:** יהיה מכופר מהעוונות, וכבר לא יהיו צרות ומחלות.

ספר ישעיה פרק ל"ד

עכשיו מדבר על זמן הגאולה העתידה,

א. **קָרְבוּ גוֹיִם לְשָׁמֶעַ** אומר לגויים התקרבו לשמוע, **וּלְאֲמִים הַקְּשִׁיבוּ** ומלכויות הקשיבו, **תִּשְׁמַע הָאָרֶץ** תשמע הארץ, **וּמַלְאָה** וכל האנשים הממלאים אותה, **תִּבֵּל** המקומות המיושבים, **וְכָל צְאֲצְאֵיהָ:** וכל היוצאים והנכנסים לתוך הארץ.

ב. **כִּי קֶצֶף לִידֹד עַל כָּל הַגּוֹיִם** תדעו שיש כעס מאת ד' על כל העמים, **וְחִמָּה עַל כָּל צְבָאִם** וכעס על כל הצבא שלהם, **הַחֲרִימִם** ד' יאבד ויכרית אותם, **נְתַנֵּם לְטֶבַח** וימסור אותם לטחיטה.

ג. **וְחַלְלִיהֶם יִשְׁלְכוּ** הרוגי הגוים יושלכו ברחובות, **וּפְגָרֵיהֶם יַעֲלֶה בְּאֲשָׁם** ומגופות שלהם יעלה סירחון, הנביא רוצה לתאר בדרך של גוזמא, שישפך הרבה דם, **וְנִמְסוּ הָרִים מִדְּמָם:** ולכן אומר, שההרים יהיו נמסים מריבוי הדם.

ד. **וְנִמְקוּ כָּל צְבָא הַשָּׁמַיִם** שרי הגויים שבשמים, יהיו נמסים, **וְנִגְלוּ כִסְפֵי הַשָּׁמַיִם** השמים יהיו נגללים ומכוסים, כמו ספר שגללו אותו, וכשהשמים יתכסו, וגם השמש והירח יתכסו, לא יהיה אור,

שחופרים בני אדם) רחבים, **בַּל תִּלְךְ בּוֹ אֲנִי שֵׁיט** כדי שלא תוכל לב'א לירושלים אניה קטנה ששטה על פני המים, **וְצִי אֲדִיר לֹא יַעֲבֹרְנוּ:** ואפילו אניה גדולה וחזקה לא תוכל לעבור שם. הכוונה שתהיה שמורה מאשור ולא יוכל לב'א אליה.

כב. **כִּי יִהְיֶה זֶה שְׁפָטְנוּ** כי ד' יעשה עבורינו משפט מיד אשור שהיה עושה לנו תמיד רע, **יִהְיֶה מַחֲקֵנוּ ד' מוּשַׁל בְּנוּ, יִהְיֶה מַלְכֵנוּ ד' מֶלֶךְ עֲלֵינוּ,** הוא יוֹשִׁיעֵנו: הוא יושיע אותנו מיד אשור.

כג. מכיוון שהזכיר הנביא בפסוק כ"א שלא יוכלו להגיע לירושלים אפילו בספינות גדולות, ממשיך לדבר במשל זה, **נְטָשׁוּ חֲבַלֵיךְ** לא יוכלו לב'א לכבוש את ירושלים, כי יהיה מצב שכאילו עזבו מנהיגי הספינה את החבלים, שמושכים את הוילון להפליג עם כיוון הרוח, **בַּל יַחֲזִקוּ כֵן תִּרְנָם** ולא יוכלו להחזיק כמו שצריך את העץ הגבוה שעל הספינה, שנקרא תורן, **בַּל פָּרְשׂוּ נִס** ולא יוכלו לפרוש את הוילון שעל הספינה שנקרא נס. ביום מפלת אשור, **אֲז חָלַק עַד שָׁלַל מִרְבָּה יַחֲלֹק הַשָּׁלַל הַרְבַּ** של אשור לבני ישראל, **פְּסָחִים** המפלה של סנחריב ומחנה אשור, תהיה במקום קרוב לירושלים, עד שגם החגרים שנשענים על מקל, **בְּזָזוּ בָז:** ילכו לשלול שלל.

כד. **וּבַל יֵאמֶר שְׁכֵן בִּירוּשָׁלַיִם,** כבר לא יאמר, **חֲלִיתִי** הנה נהייתי חולה

ופרים עם בהמות חזקות, הנמשל:
המלכים והשרים, וְרוֹתֶה אֶרְצָם מִדָּם
 וארץ אדום תהיה שבעה מהדם, **וְעַפְרָם**
מִחֶלֶב יְדִשָּׁן: והעפר יהיה שמן מהחלב.

ח. **כִּי יוֹם נִקְם לַיִדּוֹד** יגיע יום של נקמה,
 שד' ינקום את נקמת עמו, **שְׁנַת שְׁלוֹמִים**
 ובאותה שנה ישלם גמול לגויים, **לְרִיב**
צִיּוֹן: בגלל שרוצה לריב את הריב של ציון
 שצועקת לפניו לעשות לה דין.

ט. **וְנִהְפְּכוּ נַחְלִיָּה לְזַפְת** ויהפכו נחלי אדום
 לזפת, **וְעַפְרָה לְגַפְרִית** והעפר יהפך
 להיות לגפרית, **וְהִיְתָה אֶרְצָה לְזַפְת**
בְּעֵרָה: והארץ תהיה לזפת בוערת.

י. **לַיְלָה וַיּוֹמֵם לֹא תִכְבֶּה** בלילה וביום
 לא תכבה האש, **לְעוֹלָם יַעֲלֶה עֲשָׂנָה**
 ולעולם יעלה ממנה עשן שריפה, **מְדוֹר**
לְדוֹר תִּתְחַרַּב מאותו דור עד סוף כל
 הדורות, תהיה חריבה, **לִנְצַח נְצַחִים אֵין**
עֵבֶר בָּהּ: ולנצח נצחים, לא יהיה מי
 שיעבור בה, כי תהיה שממה.

יא. **וַיִּרְשׁוּהָ** ויהיו בה כאילו שהיא ירושה
 להם, סוגי העופות שרגילים לגור במקומות
 חריבים, **קָאֵת וְקִפּוֹד וַיִּנְשׁוּף וְעָרַב**
 ושמן קאת, קיפוד, ינשוף ועורב, **יִשְׁכְּנוּ**
בָּהּ וכולם יגורו בה, **וְנָטָה עָלֶיהָ קוֹ**
תְּהוֹ וְאַבְנֵי בְּהוֹ: כשבונים בנין, לוקח
 הבנאי חבל שנקרא קו, ותלוי בו אבן עשויה
 מעופרת, ומניח אותו על קיר הבנין, לבדוק
 אם הבנין ישר, כך הקב"ה כביכול ישתמש

הנמשל הוא: שיהיו צרות רבות, **וְכָל**
צָבָאָם וכל האומות שתחת שליטת
 השרים בשמים, **יְבֹול כְּנָבֹל עָלֶיהָ מִגִּפְן**
וְכִנְבֹלֹת מִתְאַנְּהָ: יהיו נובלים, כמו גפן
 ותאנה נובלים.

יב. **כִּי רוֹתֶה בְּשָׁמַיִם חֲרָבִי** בתחילה תהיה
 החרב של ד' שְׁבַעַה מדם השר שלמעלה
 של אדום, **הִנֵּה עַל אָדוֹם תֵּרַד** ואח"כ
 תרד על אדום, בארץ למטה, **וְעַל עַם**
חֲרָמִי ותרד על העם שגזרתי עליהם,
 לאבד אותם ולהכרית אותם, **לְמִשְׁפָּט**:
 בהם יעשה משפט.

יג. **חֲרָב לַיִדּוֹד מְלֵאָה דָם** החרב של ד'
 תהיה מלאה בדם ההרוגים, **הַדִּשְׁנָה** היא
 תיעשה דשנה ושמנה **מִחֶלֶב** מחלב
 ההרוגים, **מִדָּם כָּרִים** הנביא ממשיל את
 שרי הגוים, לכבשים שמנים, **וְעֵתוּדִים**
 ולעיזים זכרים שנקראים עתודים, **מִחֶלֶב**
כְּלִיֹּת אֵילִים ויהיו שמנים יותר מהחלב
 שיש על הכליות של האילים, **כִּי זָבַח**
לַיִדּוֹד בְּבַצְרָה כי ד' מוכן לעשות שחיטה
 בבצרה, שהיא במואב, {הסיבה שהיא
 תיענש ביחד עם אדום, בגלל שעזרה
 לאדום בהקמת מלך משלה}, **וְטַבַּח גְּדוֹל**
בְּאֶרֶץ אָדוֹם: ושחיטה גדולה תהיה בארץ
 אדום.

יד. **וַיִּרְדּוּ רְאֵמִים עִמָּם** גם הראמים שהם
 חיות גדולות ירדו להישחט, ביחד עם
 הכבשים השמנים, **וּפְרִים עִם אַבְיָרִים**

יהיה מקום טוב לעוף שקוראים דיו, **אֲשֶׁה רְעוּתָהּ**: להיות אחת עם חברתה.

טז. **דְּרָשׁוּ מֵעַל סֵפֶר יְדִיד וּקְרָאוּ** חפשו בספר ויקרא בפרשת שמיני, ותמצאו שם את החיות והעופות שהוזכרו, **אֶחַת מֵהֵנָּה לֹא נַעֲדָרָה** ותראו שאחת מאלו לא תחסר מלהיות שמה, **אֲשֶׁה רְעוּתָהּ לֹא פָקְדוּ** ואף אחת לא תגרום לחברתה להיות חסרה שם, **כִּי פִי הוּא צִוָּה** כי פי ד' ציוה שיבואו לשם, **וְרוּחוֹ הוּא קִבְּצָן**: וברצונו קיבץ אותם לשם.

יז. **וְהוּא הַפִּיל לְהֵן גּוּרֵל** והוא הפיל גורל, ויצא בגורל שאלו החיות יבואו על האויב, **וַיְדוּ חֲלֻקָתָהּ לָהֶם בְּקוֹ** ובידו חילק להם את החיות בחבל שבו מודדים שנקרא קו, **עַד עוֹלָם יִרְשׁוּהָ** לעולם יירשו אותה, **לְדוֹר וָדוֹר יִשְׁכְּנוּ בָּהּ**: ובכל הדורות ישכנו בה.

ספר ישעיה פרק ל"ה

א. **יִשְׁשׁוּם** תשמח **מְדַבֵּר** ארץ ישראל שעכשיו היא כמדבר, **וְצִיָּה** ומקום שממה, **וְתִגַּל עֲרֵבָה** כופל הדברים: ותגל כמו מדבר שנקרא ערבה, **וְתִפְרַח כַּחֲבַצְלֹת**: ויגדלו שם פרחים כגון ורד שנקרא חבצלת.

ב. **פֶּרֶחַ תִּפְרַח** תשמח, **וְתִגַּל אֶף גִּילֹת** ותגל גילה אחר גילה, **וְרִנָּן** ותשיר, **כְּבוֹד הַלְּבָנוֹן נִתַּן לָהּ** היופי שיש ביער

בזה, אך לא בשביל לבנות בנין אלא להרוס בנין.

יב. **חֲרִיָּה הַשְּׂרִים** שלה יעמדו במקומם, **וְאִין שָׁם מְלוּכָה יִקְרָאוּ** ולא יקראו לעצמם שם של מלכות ושררה, **וְכָל שְׂרִיָּה יִהְיוּ אָפְסִים**: וכל השרים יהיו כלא כלום.

יג. **וְעֵלְתָה אַרְמְנֵי תֵיָה סִירִים** ויגדלו על הארמונות סוגי קוצים שנקרים סירים, **קִמּוּשׁ וְחוּחַ בְּמִבְצָרֶיהָ** וקימוש וחוח, שגם הם קוצים, יגדלו בערים המבוצרות, **וְהִיְתָה נִוָּה תַנִּים** ותהפוך למדור לנחשים שנקראים תנים, **חֲצִיר לְבָנוֹת יַעֲנָה**: ותשמש כחצר לבנות יענה.

יד. **וַיִּפְגְּשׁוּ צִיִּים אֶת אֲיִים** יהיו שם כ"כ הרבה בעלי חיים, עד שכשילכו שם יפגשו האיים (נמיות) את הציים (חתולים), **וְשָׁעִיר עַל רַעְהוֹ יִקְרָא** ושד יקרא לחבירו, כי במקומות שוממים נמצאים שדים, **אֲךָ שָׁם הַרְגִיעָה לִילִית** ורק במקום זה תמצא האמא של השדים שנקראת לילית, **וּמִצָּאָה לָהּ מְנוּחָה**: מקום של מנוחה, כי בני אדם לא יהיו שם.

טז. **שָׁמָּה קִנְנָה קַפּוֹז** שם תבנה לעצמה קן הקיפוד, **וְתִמְלִיט** ושמה תטיל את הביצים שלה, **וּבִקְעָה** ותבקיע את הביצים כדי שיצאו אפרוחים, **וְדִגְרָה בְּצִלָּהּ** ושמה תקרא לאפרוחים שלה שיבואו להסתתר בצל שלה, **אֲךָ שָׁם נִקְבְּצוּ דְיוֹת** ורק שם

אֵיל, וְתָרַן לְשׁוֹן אֱלִים לְשׁוֹנִים שֶׁל עֵם
יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיוּ כְּאֵילוֹ הֵם אֱלִמִּים, תִּשְׁרֵר
שִׁירָה, כִּי נִבְקְעוּ בַּמְדְּבָר מִיָּם כִּי בַּמְדְּבָר
שָׂאִינוּ מִמְּקוֹם מִיָּם, נִבְקְעָה הָאֲדָמָה וּגִילוּ שֵׁם
מַעֲיֵנוֹת מִיָּם, וּנְחָלִים בְּעֶרְבָה: וְנַחֲלִים
נִתְּגַלוּ בַּמְדְּבָר. הַכּוֹוֹנָה שֶׁד' יִצְמִיחַ יִשׁוּעָה
לְכָל הַשְּׁבוּרִים.

ז. וְהָיָה הַשָּׂרֵב לְאָגָם מִמְּקוֹם שִׁישׁ בּוֹ יוֹבֵשׁ
מֵרֹב הַחֹם, יִהְיֶה לְהִיּוֹת אָגָם מִיָּם,
וְצִמְאוֹן לְמַבּוּעֵי מִיָּם וְהַמְּקוֹם שִׁישׁ שֵׁם
צִמְאוֹן, יִהְיֶה לְמַעַיִן שְׁנוּבְעִים מִמֶּנּוּ מִיָּם,
הַכּוֹוֹנָה אֵלּוֹ שֶׁהָיוּ בְּשִׁפְלוֹת יִתְרוֹמְמוּ, בְּנוֹה
תַּנִּים רְבֻצָה בַּמְּקוֹם שֶׁשָּׁכַב לְנוֹחַ הַנַּחֲשׁ
שֶׁנִּקְרָא תַּנִּין, חָצִיר יִהְיֶה שֵׁם מִמְּקוֹם שִׁישׁ
בּוֹ דֵּשָׁא, לְקִנְיָה וְגַ' מָא: וְצִמְחִים שֶׁנִּקְרָאִים
קִנְיָה וְגֹמָא, כִּי תִהְיֶה שֵׁם הַרְבֵּה רְטִיבוֹת.

ח. וְהָיָה שֵׁם מַסְלֹל וְדָרֶךְ בַּמְּקוֹמוֹת
הַשׁוֹמְמִים, תִּהְיֶה מַסִּילָה, דֶּרֶךְ כְּבוֹשָׁה,
וְדָרֶךְ הַקֶּדֶשׁ יִקְרָא לָהּ וְתִיקְרָא דֶּרֶךְ
הַקֹּדֶשׁ, לֹא יַעֲבֹרְנוּ טֵמָא לֹא יַעֲבֹר שֵׁם
אָדָם טֵמָא, הַכּוֹוֹנָה רָשָׁע, וְהוּא לְמוֹ הַדֶּרֶךְ
הַזֶּה תִּהְיֶה מִיּוֹחַדָּת לְעַם יִשְׂרָאֵל, הַלֶּךְ
דֶּרֶךְ בֵּין מִי שֶׁרְגִיל לִלְכַת בְּדַרְכֵי, וְאַוִּילִים
וּבֵין מִי שֶׁהוּא כְּמוֹ טִיפֵשׁ בְּעֵינֵי דַרְכֵי, כִּי
אֵינוֹ רְגִיל לִלְכַת בְּדַרְכֵי, לֹא יִתְעוּ: לֹא
יִתְבַּלְּבוּ בְּדָרֶךְ, כִּי הַדֶּרֶךְ תִּהְיֶה סְלוּלָה.

ט. לֹא יִהְיֶה שֵׁם אַרְיָה בְּדָרֶךְ הַכְּבוֹשָׁה,
לֹא יִמְצָא אַרְיָה, וּפְרִיץ חַיּוֹת בַּל יַעֲלֶנָה
וּאִפִּילוֹ הֶעֶז בְּחַיּוֹת, שֶׁרְגִיל לְפָרוֹץ אֶת הַגֹּדֶר
שֶׁל הַחַיּוֹת וּלְבֹא לְמִקְוֵם שֶׁהוֹלְכִים שֵׁם

הַלְּבַנּוֹן יִנְתֵן לָהּ מִד', הַדֶּרֶךְ הַכְּרָמָל וְגַם אֶת
הַיּוֹפִי שֶׁל הַכְּרָמָל, מִמְּקוֹם שְׁדוֹת וְכַרְמִים,
וְהַשָּׂרוֹן וְגַם אֶת שֶׁל הַמְּקוֹם הַשָּׁמַן שֶׁנִּקְרָא
שָׂרוֹן, הֵמָּה יִרְאוּ כְּבוֹד יְדֹד יוֹשְׁבֵי א"י
יִרְאוּ אֶת כְּבוֹד ד', הַדֶּרֶךְ אֶל הַיָּנוֹ: וּבִיּוֹפִי
שִׁיּוֹפִיעַ אֲלוֹקֵינוּ.

ג. חֲזָקוּ יְדֵים רַפּוֹת ד' אֹמֵר לְנַבִּיאִים,
חֲזָקוּ אֶת יִשְׂרָאֵל ע"י שֶׁתְּבַשְׂרוּ בְּשׁוֹרֵת
הַגְּאוּלָּה, לְיִשְׂרָאֵל שֶׁרְפוּ יְדֵיהֶם וְהִתִּיַּאֲשׁוּ
מִהַגְּאוּלָּה, וּבְרָכִים כְּשִׁלוֹת וְהַעֵם שֶׁבְּרַכְיוֹ
עוֹמְדוֹת לִיפּוֹל וְלִהְיִכְשֵׁל אֲמִצּוֹ: חֲזָקוּ.

ד. אֲמָרוּ לְנִמְהָרֵי לֵב אֲמָרוּ לְאֵלּוֹ שֶׁלְּבָם
רוּצָה שֶׁתְּבֹא הַגְּאוּלָּה בְּמַהִירוֹת, חֲזָקוּ
הַתְּחַזְּקוּ אֶל תִּירָאוּ וְאֵל תְּפַחְדוֹ שֶׁלֹּא
תִּבְאֵ הַגְּאוּלָּה, הֵנִּה אֶל הַיָּכֵם נִקְם יְבוּא
הֵנִּה יִבְאֵ אֲלוֹקֵיכֶם, וְיִקַּח נִקְמָה מִהַגּוֹיִים,
גְּמוּל אֶל הַיָּם הוּא יְבוּא וְיִבְאֵ לָהֶם
תְּשׁלוֹם מֵאֲלוֹקִים בְּמִידַת הַדִּין, וְיִשְׁעֵכֶם:
וְאֵז יְבוּא וְיִוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם.

ז. אֵז תְּפַקְחָנָה עֵינֵי עוֹרִים יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיוּ
כְּמוֹ עוֹרִים, שְׂרוּאִים אִיךְ שֶׁמְבַזִּים אוֹתָם,
וְצַרִּיכִים לְהַתְּנַהֵג כְּאֵילוֹ אֵינָם רוּאִים, אֵז
תְּפַקְחָנָה עֵינֵיהֶם, וְאַזְנֵי חֲרָשִׁים
תְּפַתְחָנָה: וְמָה שֶׁהָיוּ כְּמוֹ חֲרָשִׁים
שֶׁשׁוֹמְעִים שֶׁמַּעֲלִיבִים אוֹתָם, וְצַרִּיכִים
לְהַתְּנַהֵג כְּאֵילוֹ אֵינָם שׁוֹמְעִים, תְּפַתְחָנָה
עַכְשָׁיו אֲזַנֵּיהֶם.

ח. אֵז יְדִלֵּג כְּאֵיל פֶּסַח יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיוּ חֲלוּשֵׁי
כּוֹחַ, כְּאֵילוֹ שֶׁהֵם חֲגָרִים, יִקְפְּצוּ עַכְשָׁיו כְּמוֹ

אנשים, גם הוא לא יעלה בדרך הזאת (הוא חזיר הבר. רש"י) **לֹא תִמְצָא שֵׁם** ולא ימצא שם, **וְהָלְכוּ גְאוּלַּיִם:** ולכן יוכלו ללכת שם עם ישראל שנגאלו, בלי פחד.

וּפְדוּיֵי יִדְוֹד יִשְׁבוּן יִשְׂרָאֵל שְׂדֵי פְדָה אֹתָם מֵהַגְלוֹת, יִחְזְרוּ לְא"י, וּבָאוּ צִיּוֹן בְּרִנָּה וַיְבֹאוּ לְצִיּוֹן בְּשִׂמְחָה, וְשִׂמְחַת עוֹלָם עַל רֹאשֵׁי הַשִּׂמְחָה שֶׁהִיְתָה לָהֶם מִיָּמֹת עוֹלָם תִּחְזֹר לִהְיוֹת עַל רֹאשֵׁי שִׁשּׁוֹן וְשִׂמְחָה יִשְׁיִגוּ (הַנְּבִיא אֹמֵר מִשָּׁל עַל רִיבּוֹי הַשִּׂמְחָה שֶׁתִּהְיֶה), הַשִּׁשּׁוֹן וְהַשִּׂמְחָה יִרְדְּפוּ אַחֲרֵיהֶם, וַיִּשְׁיִגוּ אֹתָם, וְנָסוּ יָגוֹן וְאַנְחָה: הַצֶּעַר וְהָאֲנָחוֹת יִבְרָחוּ מֵהֶם, וְלֹא יִבֹּאוּ לָהֶם.

ספר ישעיה פרק ל"ו

א. וַיְהִי בְּאַרְבַּע עָשָׂר שָׁנָה לְמֶלֶךְ חֲזַקְיָהוּ בִשְׁנַת 14 לְמַלְכוּת חֲזַקְיָהוּ, עָלָה סִנְחַרִּיב מֶלֶךְ אַשּׁוּר עָלָה סִנְחַרִּיב מֶלֶךְ אַשּׁוּר עַל כָּל עַרְי יְהוּדָה הַבְּצֻרוֹת עַל כָּל עַרְי יְהוּדָה הַמְּבֻצְרוֹת, וַיִּתְּפָשִׂם: וְלֹכַד אֹתָם.

ב. וַיִּשְׁלַח מֶלֶךְ אַשּׁוּר אֶת רַב שָׂקָה סִנְחַרִּיב מֶלֶךְ אַשּׁוּר שֶׁלַח אֶת רַב־שָׂקָה מִלְכִישׁ שֶׁהָיָה אִזְ בְּלִישׁ, יְרוּשָׁלַיִם לְיְרוּשָׁלַיִם, אֶל הַמֶּלֶךְ חֲזַקְיָהוּ אֶל חֲזַקְיָהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה, בְּחִיל כְּבֹד עִם חַיִּילִים רַבִּים, וַיַּעֲמֵד בְּתַעֲלַת הַבְּרִכָּה הָעֲלִיוֹנָה וַנְּעַמְּד בַּחֲפִירָה שֶׁנִּמְשַׁכְתָּ מֵהַבְּרִיכָה

ז. **הִנֵּה בְּטַחַת עַל מִשְׁעַנַּת הַקֶּנֶה הַרְצוּץ**
 הַזֶּה הִנֵּה בְּטַחַת עַל דָּבָר שֶׁהוּא כְּמוֹ מִי
 שֶׁנִּשְׁעַן עַל מִשְׁעַנַּת שֶׁל קֶנֶה, שֶׁהוּא שְׁבוֹר
 מִלְּמַעְלָה, **עַל מִצְרַיִם** הַכּוֹוֹנָה לְמִצְרַיִם,
אֲשֶׁר יִסְמַךְ אִישׁ עָלָיו שֶׁכֵּאֲשֶׁר נִשְׁעַן אָדָם
 עַל מִשְׁעַנַּת זו, **וַבֹּא בְּכַפּוֹ וּנְקֵבָה** נִכְנָסִים
 קְסָמִים לִכְף הַיָּד, וְנִהְיָה חוֹר בִּידוֹ, **כִּן**
פְּרַעֲיָה מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְכָל הַבְּטָחִים
עָלָיו: כִּךְ תִּהְיֶה עֲזַרְת פְּרַעֲיָה מֶלֶךְ מִצְרַיִם
 לְאֵלּוֹ שְׁבוֹטָחִים בּוֹ, שֶׁתִּיהִפֵּךְ לְרַעָה.

ז. **וְכִי תֹאמַר אֵלַי אֵל יִקְוֶה אֵל הַיְנוּ**
בְּטַחְנוּ וְשִׁמָּא תֹאמַר שֶׁאַתֶּם בּוֹטָחִים בְּד'
 אֱלֹהִיכֶם, **הֲלוֹא הוּא אֲשֶׁר הִסִּיר חֲזַקְיָהוּ**
אֶת בְּמִתְיֹו וְאֶת מִזְבַּח תְּיֹו הִרִי חֲזַקְיָהוּ
 זֶה הִסִּיר אֶת כָּל הַבְּמוֹת שֶׁהָיוּ בְּאַרְץ, וְאֶת
 כָּל הַמִּזְבְּחוֹת, **וַיֹּאמֶר לַיהוּדָה**
וְלִירוּשָׁלַיִם וְאָמַר לְאַנְשֵׁי יְהוּדָה וִירוּשָׁלַיִם,
לִפְנֵי הַמִּזְבַּח הַזֶּה תִּשְׁתַּחֲוּ: רַק לִפְנֵי
 הַמִּזְבַּח שֶׁעוֹמֵד בְּבֵיהֶמ"ק תִּשְׁתַּחֲוּ, א"כ
 מִיַּעַט בְּכַבּוּד שָׁמַיִם, וּבּוֹדָאֵי ד' כּוֹעֵס עָלָיו.

ח. **וְעַתָּה הִתְעַרְב נָא אֶת אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ**
אֲשׁוּר וְעַכְשָׁיו, הַכִּנֵּס עִמִּי בּוֹיִכּוֹחַ, לּוֹמַר
 שֶׁתּוֹכַל לְהַצְלִיחַ נֶגֶד מֶלֶךְ אֲשׁוּר בְּדָבָר זֶה,
 אָמַר הַתְּעַרְב, לְשׁוֹן עֲרַבּוֹן וּמִשְׁכוֹן, כְּאָדָם
 שֶׁמְנִיחַ מִשְׁכוֹן, שֶׁאִם חִבְרֹו יִנְצַחוּ יִהְיֶה
 הַמִּשְׁכוֹן שֶׁל חִבְרֹו, **וְאַתְּנָה לְךָ אֲלֵפִים**
סוּסִים אֶתֵּן לְךָ 2000 סוּסִים, **אִם תּוֹכַל**
לָתֵת לְךָ רִכְבִּים עָלֵיהֶם: וְנִרְאָה אִם
 תּוֹכַל לְהוֹשִׁיב עֲלֵיהֶם רֹכְבִים שִׁדְעוּ אִיךָ
 לְהִנְהִיגֶם בְּגִבּוֹרָה.

הַעֲלִינָה, **בְּמִסְלַת שְׂדֵה כּוֹבֵס:** שֶׁהִבְרִיכָה
 נִמְצְאָת בְּמִסְלֵה שֶׁמֶשֶׁם הוֹלְכִים אֶל הַשְּׂדֵה,
 שֶׁמְכַבְּסִים שֶׁם בְּגָדִים, וְשׁוֹטְחִים אוֹתָם שֶׁם
 לְיִיבֶשֶׁם בְּשֶׁמֶשׁ.

ג. **וַיֵּצֵא אֵלָיו אֱלִיקִים בֶּן חֲלִיקִיָּהוּ** יֵצֵא אֶל
 רַב־שָׂקָה, אֱלִיקִים בֶּן חֲלִיקִיָּהוּ, **אֲשֶׁר עַל**
הַבַּיִת מְמוֹנָה עַל בֵּית חֲזַקְיָהוּ הַמֶּלֶךְ,
וְשִׁבְנָא הַסֹּפֵר וְשִׁבְנָא סוֹפֵר הַמֶּלֶךְ,
 שְׁכוֹתֵב אֶת פְּסָקֵי הַדִּין. (מֵהַר"י קֶרָא)
וַיּוֹאֵח בֶּן אֶסָף הַמִּזְכִּיר: וַיּוֹאֵח בֶּן אֶסָף
 הַמְּמוֹנָה עַל סֵפֶר הַזְּכוֹרוֹת לְכַתּוֹב אֶת
 דְּבָרֵי הַיָּמִים.

ד. **וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם רַב שָׂקָה** וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם
 רַב־שָׂקָה, **אָמְרוּ נָא אֶל חֲזַקְיָהוּ** אָמְרוּ
 עַכְשָׁיו לְחֲזַקְיָהוּ, **כִּי הִיא אִמֶּר הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל**
מֶלֶךְ אֲשׁוּר כִּי אָמַר סִנְחַרִּיב הַמֶּלֶךְ
 הַגָּדוֹל, מֶלֶךְ אֲשׁוּר, **מָה הַבְּטָחוֹן הַזֶּה**
אֲשֶׁר בְּטַחַת: מָה הַדָּבָר שֶׁבְּטַחַת עָלָיו,
 וּבְגַלְלוֹ הַרְשִׁית לְעַצְמְךָ לְמִרּוֹד בִּי. {שְׁלֵא
 לְצַאת מֵאַרְצְךָ לְלַכֵּת לְאַרְץ אַחֲרַת}.

ה. **אָמַרְתִּי אַךְ דָּבָר שְׁפָתַיִם** אָמַרְתִּי,
 אֶתָּה חוֹשֵׁב שֶׁעִם דִּיבּוּרֵי שְׁפָתַיִם לְבַד, עִם
 עֲצַת יוֹעֲצִים, אִפְשָׁר לְעַשׂוֹת מִלְּחָמָה, אֲבָל
 זֶה לֹא כִי, **עֲצָה וּגְבוּרָה לְמִלְחָמָה** אֲלֵא
 צָרִיךְ עֲצָה בִּיחַד עִם גְּבוּרָה, **עַתָּה עַל מִי**
בְּטַחַת כִּי מִרְדַּת בִּי: וּמִכִּיוּן שֶׁצָּרִיךְ גַּם
 גְּבוּרָה וְאִין לְךָ, עַל מִי בְּטַחַת, וּבְגַלְלוֹ זֶה
 הַרְשִׁית לְעַצְמְךָ לְמִרּוֹד בִּי.

יב. וַיֹּאמֶר רַב שָׁקָה עֵנָה לָהֶם רַבשָׁקָה, הֲאֵל אֲדֹנֶיךָ וְאַלֶיךָ שְׁלַחְנִי אֲדֹנֵי הָאֵם אִתָּם חוֹשְׁבִים שְׁמָה שְׁשַׁלְּחֵנִי אֲדוֹנֵי סִנְחָרִיב, הַשְּׁלִיחוֹת הֵיטָה רַק אֶל חֲזַקְיָהוּ אֲדוֹנֵכֶם, וְאַלֵיכֶם, לְדַבֵּר אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְדַבֵּר הַדְּבָרִים שְׂאֵנִי מִדַּבֵּר, הֲלֹא אֲנִי עַל הָאֲנָשִׁים הֵי שְׁבִים עַל הַחֹמָה הִיא עֵיקַר מִטְרַת הַשְּׁלִיחוֹת הִיא, אֶל הָאֲנָשִׁים שִׁיּוֹשְׁבִים עַל הַחֹמָה, לֶאֱכֹל אֶת חֲרָאֵיהֶם צוֹאֲתֶם לְהַזְהִיר אֹתָם שִׁיְהִי בְּמִצּוֹקֵת רַעֲב וְצָמָא, עַד שִׁיִּצְטָרְכוּ לֶאֱכֹל אֶת הַצּוֹאָה שִׁיּוֹצֵאת מִנֶּקֶב פִּי הַטְּבַעַת, וְלִשְׁתּוֹת אֶת שִׁינֵיהֶם מִיְמֵי רַגְלֵיהֶם וְיִצְטָרְכוּ לִשְׁתּוֹת אֶת מֵי רַגְלֵיהֶם, וְקוֹרָא לְזֵה שִׁינִים, שֶׁהוּא קָרוֹב לְלִשׁוֹן שְׁתָּן, עִמָּכֶם: גַּם הֵם גַּם אִתָּם.

יג. וַיַּעֲמֵד רַב שָׁקָה רַבשָׁקָה נַעֲמֵד, וַיִּקְרָא בְּקוֹל גָּדוֹל וְהַחֲלִל לְקוֹרָא בְּקוֹל גָּדוֹל, שְׁכוֹלֵם יִשְׁמְעוּ, יְהוּדִית בְּלִשׁוֹן הַקּוֹדֵשׁ, וַיֹּאמֶר שְׁמְעוּ אֶת דְּבָרֵי הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל מֶלֶךְ אֲשׁוּר: וְאִם שְׁמְעוּ אֶת דְּבָרֵי הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל סִנְחָרִיב מֶלֶךְ אֲשׁוּר.

יד. כִּי אָמַר הַמֶּלֶךְ כִּי אָמַר הַמֶּלֶךְ: אֶל יִשָּׂא לָכֶם חֲזַקְיָהוּ שְׁלֵא יִסִּית וַיִּפְתָּה אִתְּכֶם חֲזַקְיָהוּ, כִּי לֹא יוֹכֵל לְהַצִּיל אֶתְּכֶם: כִּי לֹא יוֹכֵל לְהַצִּיל אִתְּכֶם.

טו. וְאֵל יִבְטַח אֶתְּכֶם חֲזַקְיָהוּ וְשֵׁלֵא יִבְטִיחַ אִתְּכֶם חֲזַקְיָהוּ, אֶל יִקְוֶה שְׁתִּבְטַחוּ עַל ד', לֵאמֹר וְכִי יֹאמֶר לָכֶם: הֲצִיל יִצְיָלְנוּ

ט. וְאִין תְּשִׁיב וְאִין תּוֹכֵל לְהִרְאוֹת אֶת פְּנִיךָ בְּמִלְחָמָה, אֶת פְּנֵי פֶחַת אֶחָד עַבְדֵי אֲדֹנֵי הַקְּטָנִים כִּנְגַד שֶׁר אֶחָד קִטָּן מִעַבְדֵי אֲדוֹנֵי סִנְחָרִיב, הִרִי אֶפִּילוֹ הַקְּטָן מִמּוֹנָה עַל 2000, וְתִבְטַח לְךָ עַל מִצְרַיִם לְרֶכֶב וּלְפָרָשִׁים: א"כ וְדָאֵי הֵנָּךְ בּוֹטַח עַל הַרְכָב וְהַרוֹכְבִים שֶׁל מִצְרַיִם, וְעַלֵיהֶם כִּבְר אִמְרַתִּי, שֶׁהֵם כִּמְשַׁעֲנַת קִנְיָה רַצוּץ.

י. וְעַתָּה וְעַכְשָׁיו אֹמַר לְךָ, הַמְּבַלְעֵדִי יִקְוֶה הָאֵם בְּלִי גְזִירַת ד', עַלִּיתִי עַל הָאָרֶץ הַזֹּאת לְהַשְׁחִיתָהּ עַלִּיתִי אֶל הָאָרֶץ הַזֹּאת [וְאֵל הַמְּקוֹם הַזֶּה הוּא יְרוּשָׁלַיִם], לְהַשְׁחִית אֹתָהּ, יִקְוֶה אָמַר אֲלֵי הִרִי ד' כִּבְר אִמְרַת בְּנִבּוּאָה לִישְׁעִיָּהוּ, עַלֵה אֶל הָאָרֶץ הַזֹּאת וְהַשְׁחִיתָהּ: שִׁסְנְחָרִיב יַעֲלֶה עַל הָאָרֶץ הַזֹּאת. {הַטְּעוֹת שֶׁל סִנְחָרִיב הֵיטָה שֶׁהִנְבּוּאָה לֹא הֵיטָה עַל יְרוּשָׁלַיִם}.

יא. וַיֹּאמֶר אֲלֵיָקִים וְשִׁבְנָא וַיּוֹאֲחַ אֶל רַב שָׁקָה אִמְרוּ אֲלֵיָקִים וְשִׁבְנָא וַיּוֹאֲחַ אֶל רַבשָׁקָה, דְּבַר נָא אֶל עַבְדֶיךָ אֲרַמִּית דְּבַר בְּבַקְשָׁה אֲלֵינוּ בְּלִשׁוֹן אֲרַמִּית, כִּי שְׁמַעִים אֲנַחְנוּ כִּי אֲנַחְנוּ מִבֵּינֵים שְׁפָה זו, וְאֵל תְּדַבֵּר אֲלֵינוּ יְהוּדִית וְאֵל תְּדַבֵּר אֲלֵינוּ בְּלִשׁוֹן הַקּוֹדֵשׁ, שְׁנִקְרָאת "יְהוּדִית", בְּאֲזַנֵי הָעַם אֲשֶׁר עַל הַחֹמָה: כִּי כָל הָעַם שְׁעוֹמֵד עַל הַחֹמָה שׁוֹמַע מַה שְׂאִתָּה מִדַּבֵּר, וְאִין זֶה רָאוּי שְׁכוֹלֵם יִשְׁמְעוּ עֵינֵי הַמִּלְחָמָה.

האלוהים של שומרון הצילו את העיר שומרון מידי.

כ. **מִי בְּכָל אֵלֵי הַיְּהוּדָה הָאֱלֹהִים מִי הוּא בְּכָל אֱלֹהֵי הָאֲרָצוֹת הָאֵלֶּה, אֲשֶׁר הִצִּילוּ אֶת אֲרָצָם מִיָּדֵי שֶׁהִצְלִיחוּ לְהִצִּיל אֶת אֲרָצָם מִיָּדֵי, כִּי יִצִּיל יְקֹוֹק אֶת יְרוּשָׁלַם מִיָּדֵי:** שלכן אתם חושבים שד' יציל את ירושלים מידי.

כא. **וַיִּחְרִישׁוּ וַיִּשְׁתַּקּוּ אֱלִיקִים וְחִבְרִיּוֹ, וְלֹא עָנּוּ אֶתְּוֹ דְבַר וְלֹא עָנּוּ לוֹ כְּלוּם, כִּי מִצֹּת הַמֶּלֶךְ הַיָּא אֲמַר לֹא תַעֲנֶהוּ:** כי חזקיהו המלך צוה, שלא יענו לו כלום.

כב. **וַיִּבֹא אֱלִיקִים בֶּן חֲלִקִיָּהוּ בָּאוּ אֱלִיקִים בֶּן חֲלִקִיָּהוּ, אֲשֶׁר עַל הַבַּיִת שֶׁמְמוֹנָה עַל בֵּית הַמֶּלֶךְ, וְשִׁבְנָא הַסּוֹפֵר וְשִׁבְנָא הַסּוֹפֵר, וַיּוֹאֲח בֶּן אֶסְפָּר הַמְּזַכֵּיר וַיּוֹאֲח בֶּן אֶסְפָּר הַמְּמוֹנָה עַל סֵפֶר הַזְּכוֹרוֹת, אֵל חֲזַקְיָהוּ אֵל חֲזַקְיָהוּ, קְרוּעֵי בְּגָדִים כְּשֶׁבִגְדֵיהֶם קְרוּעִים, לְפִי שֶׁשָּׁמְעוּ שֶׁחִירַף וְגִידַף אֶת ד', וַיִּגִּדּוּ לוֹ אֶת דְּבָרֵי רַב שִׁקְיָהוּ: ס** וסיפרו לו את דברי רבשקה.

יְקֹוֹק ד' יִצִּילֵנו, לֹא תִנָּתֵן הָעִיר הַזֹּאת בְּיַד מֶלֶךְ אַשּׁוּר: ולא תמסר העיר הזאת ביד מלך אשור.

טז. **אֵל תִּשְׁמְעוּ אֵל חֲזַקְיָהוּ: ס** אל תשמעו לדברי חזקיהו, כי כֹּה אָמַר הַמֶּלֶךְ אַשּׁוּר כִּי כֹךְ אֲמַר מֶלֶךְ אַשּׁוּר, עָשׂוּ אֵתִי בְּרִכָּה עֲשׂוּ אֵתִי שְׁלוֹם, וְתִשְׁלַחוּ לִי מִתְּנָה שֶׁנִּקְרָאת בְּרִכָּה, וְצִאוּ אֵלַי וְצִאוּ אֵלַי, וְאָכְלוּ אִישׁ גִּפְנוֹ וְאִישׁ תְּאֲנָתוֹ וְתוֹכְלוּ לֹאכּוֹל כָּל אֶחָד פִּירוֹת גִּפְנוֹ וְתִאֲנָתוֹ, וְשִׁתּוּ אִישׁ מִי בּוֹרוֹ: וְתוֹכְלוּ לְשִׁתּוֹת כָּל אֶחָד מִיָּם מְבוֹרוֹ.

יז. **עַד בְּאֵי וְתַחֲכוּ עַד שֶׁאֲבֹאוּ, וְלִקְחֵתִי אֶתְכֶם וְאֶקַּח אֶתְכֶם מֵאֲרָצְכֶם, אֵל אֶרֶץ כְּאֲרָצְכֶם אֵל אֶרֶץ טוֹבָה כְּמוֹ הָאֶרֶץ שֶׁלְכֶם, אֶרֶץ דְּגָן וְתִירוֹשׁ אֶרֶץ שִׁישׁ בַּה תְּבוֹאָה, וְעַנְבֵי יַיִן, אֶרֶץ לֶחֶם וְכֶרְמִים:** אֶרֶץ שִׁישׁ בַּה לֶחֶם, וְכֶרְמִים.

יח. **פֶּן יִסִּית אֶתְכֶם חֲזַקְיָהוּ אוֹלֵי יִפְתֶּה אֶתְכֶם חֲזַקְיָהוּ, יֵאמַר וְכֹךְ יֵאמַר לְכֶם: יְקֹוֹק יִצִּילֵנו ד' יִצִּילֵנו, תִּדְעוּ שֶׁאֵין בְּדַבְרֵי כְּלוּם, הַהִצִּילוּ אֵלֵי הַגּוֹיִם כִּי תִתְּבוֹנְנוּ, הָאֵם הִצְלִיחוּ אֱלֹהֵי הַגּוֹיִם אִישׁ אֶת אֲרָצוֹ מִיַּד מֶלֶךְ אַשּׁוּר: לְהִצִּיל כָּל אֶחָד אֶת אֲרָצוֹ מִמֶּלֶךְ אַשּׁוּר.**

יט. **אֵיִה אֵלֵי הֵי חֲמַת וְאַרְפָּד הֵיכֵן הָאֱלֹהִים שֶׁל אֶרֶץ חֲמַת וְאַרְפָּד, אֵיִה אֵלֵי הֵי סְפָרַיִם הֵיכֵן הָאֱלֹהִים שֶׁל אֶרֶץ סְפָרַיִם, וְכִי הִצִּילוּ אֶת שְׁמֹרֹן מִיָּדֵי: הָאֵם**

יום של צרה, וְתוֹכַחָה ויום שהאויב מנסה לברר את דבריו, ולהשתבח בהצלחתו, וּנְאֻצָּה הַיּוֹם הַזֶּה ויום של בזיון, שהאויב מבזה את ד', כִּי בָאוּ בָנִים עַד מִשְׁבֵּר הדור בצרתו נראה במצב כמו אשה שעומדת ללדת, וכבר יושבת על מושב הלידה, שנקרא משבר, וְכֹחַ אֵין לְלִדָּה: ואין בה כוח להוליד את הבנים.

ד. **אוּלַי יִשְׁמַע יְקֹוֹק אֶל הֵיךְ אֶת דְּבַרִי רַב שָׁקָה** הלואי יתן ד' לב לשמוע, את דברי רבשקה, **אֲשֶׁר שָׁלַח מֶלֶךְ אֲשׁוּר אֶדְנִי שְׁלִיחַ שֶׁל מֶלֶךְ אֲשׁוּר אֲדוֹנָיו, לְחַרֵּף אֶל הַיָּם חַי לְחַרֵּף אֶת הָאֱלֹוֹקִים הַחַי, וְהוֹכִיחַ בְּדַבְרֵי אֲשֶׁר שָׁמַע יְקֹוֹק אֶל הֵיךְ** כפי ששמע ד' את הדברים, **וְנָשְׂאת תְּפִלָּה בְּעַד הַשְּׂאֲרִית הַנִּמְצָאָה:** לכן אני מבקש ממך, שתרים קולך בתפילה לד', עבור אלו שנשארו בירושלים. (אלו שביהודה כבר נלכדו).

ה. **וַיְבֹאוּ עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ חֲזַקְיָהוּ אֶל יִשְׁעִיהוּ:** עבדי המלך חזקיהו באו אל ישעיהו.

ו. **וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם יִשְׁעִיהוּ** אמר להם ישעיהו, **כֹּה תֹאמְרוּן אֶל אֲדֹנֵיכֶם כֹּךְ תֹאמְרוּ לֵאדוֹנֵיכֶם חֲזַקְיָהוּ, כֹּה אָמַר יְקֹוֹק כֹּךְ אָמַר ד', אֶל תִּירָא מִפְּנֵי הַדְּבָרִים אֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ אֶל תִּפְחַד מֵהַדְּבָרִים שֶׁשָׁמַעְתָּ, אֲשֶׁר גָּדְפוּ נְעָרֵי מֶלֶךְ אֲשׁוּר אוֹתִי:** שחירפו נערי מלך אשור אותי.

ספר ישעיה פרק ל"ז

א. **וַיְהִי כִשְׁמַע הַמֶּלֶךְ חֲזַקְיָהוּ** ויהי כאשר שמע המלך חזקיהו את דברי החירוף של רבשקה, **וַיִּקְרַע אֶת בְּגָדָיו קָרַע גַּם הוּא אֶת בְּגָדָיו, וַיִּתְּכֵס בַּשֶּׁק וְהִתְכַסָּה בִשְׁק,** דרך צער ואבל, **וַיֵּבֵא בֵּית יְקֹוֹק:** ויבוא לבית המקדש.

ב. **וַיִּשְׁלַח אֶת אֲלֵיָקִים אֲשֶׁר עַל הַבַּיִת וְאֶת שְׁבִנָּא הַסּוֹפֵר וְאֶת זַקְנֵי הַכֹּהֲנִים** חזקיהו שלח את אליקים הממונה על ביתו, ואת שבנא הסופר, ואת זקני הכהנים, **מִתְּכַסִּים בַּשֶּׁקִים כִּשְׁהֵם מְכֹוֹסִים עַל גּוֹפֵם בִּשְׁקִים, אֶל יִשְׁעִיהוּ בֶן אֲמוּץ הַנְּבִיא:** אל ישעיהו הנביא.

ג. **וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו כֹּה אָמַר חֲזַקְיָהוּ וְאָמַרוּ לִישְׁעִיהוּ, כֹּךְ אָמַר חֲזַקְיָהוּ, יוֹם צָרָה**

שאיבדו אותם, וְאַתָּה תִּנְצֵל: וכי אתה חושב שאתה תנצל.

יב. הַהֲצִילוּ אוֹתָם האם הצליחו להציל, אֵלֵּי הֵי הַגּוֹיִם אלוהי הגויים, אֲשֶׁר הַשְּׁחִיתוּ אֲבוֹתַי את המלכויות שהשחיתו אבותי, אֵת גּוֹזַן וְאֵת חֶרֶן וְרַצֵּף וּבְנֵי עֵדֹן אֲשֶׁר בְּתַלְשָׁר: מונה כל מיני מלכויות: גוזן, חרן, רצף, בני עדן, ממדינת תלשר.

יג. אִיֵּה מֶלֶךְ חֶמֶת וּמֶלֶךְ אֶרְפָּד וּמֶלֶךְ לְעִיר סְפְרוֹיִם היכן מלך ארץ חמת, ומלך ארץ ארפד, ומלך של העיר ספרוים, הַנֶּע הזיז אותם ממקומם, וְעֵנָה: ועיקם אותם.

יד. וַיִּקַּח חֲזַקְיָהוּ אֵת הַסְּפָרִים הדברים הנ"ל היו כתובים בספרים (אגרות). חזקיהו לקח את הספרים, מִיַּד הַמְּלָאכִים מיד השלוחים, וַיִּקְרָאֵהוּ קרא את הדברים, וַיַּעַל בֵּית יְקֹנָן לאחר מכן עלה לבית המקדש, וַיִּפְרְשֵׁהוּ חֲזַקְיָהוּ לִפְנֵי יְקֹנָן: פתח שם כל ספר לפני ד'.

טו. וַיִּתְפַּלֵּל חֲזַקְיָהוּ אֶל יְקֹנָן וַיִּתְפַּלֵּל חזקיהו אל ד', לְאִמֵּר: וכך אמר.

טז. יְקֹנָן צְבָאוֹת אֵלֵּי יִשְׂרָאֵל ד' אדון על כל הצבאות, אלוקי ישראל, יֹשֵׁב הַכְּרֻבִים שוכן בין הכרובים, שעל הכפורת שעל הארון, (מה שהדגיש את הכרובים, התכוון לומר, איך ימסור ד' ביד סנחריב את ירושלים, והכרובים ימסרו בידו), אַתָּה הוּא הָאֵלֵּי הַיָּם לְבַדְךָ לְכֹל מַמְלָכוֹת הָאָרֶץ רק אתה הוא האלוקים (בעל

ז. הַנְּנִי נוֹתֵן בּוֹ רוּחַ הנני מעורר את רצונו, שִׁילַךְ מִירוּשָׁלַיִם, וְשָׁמַע שְׁמוּעָה בגלל שישמע שמועה שתרהקה מלך כוש בא להלחם אתו, וְשָׁב אֶל אֶרְצוֹ ובסוף יחזור לארצו אשור, וְהִפְלִיתִיו בְּחָרֵב בְּאֶרְצוֹ: ושם יהרג בחרב.

ח. וַיָּשֶׁב רַב שָׁקָה וַיִּמְצָא אֵת רַב־שָׁקָה חזר, מֶלֶךְ אַשּׁוּר נִלְחָם עַל לְבָנָה וכאשר חיפש את מלך אשור, מצאו בלבנה כשהוא נלחם עליה, כִּי שָׁמַע כִּי נֹסַע מִלְכִישׁ: כי שמע שנסע מלכיש, לכן הלך לחפשו.

ט. וַיִּשְׁמַע וַיִּשְׁמַע מֶלֶךְ אַשּׁוּר מִפִּי שְׁלוּחִים, עַל תְּרֵהֱקָה מֶלֶךְ כּוּשׁ לְאִמֵּר שתרהקה מלך כוש, יֵצֵא לְהִלָּחֵם אִתְּךָ יצא להלחם כנגדך, וַיִּשְׁמַע וַיִּקְיַבֵּל אֵת דְּבַרֵי הַשְּׁלוּחִים, ולכן הלך מתחילה להלחם, עִם תְּרֵהֱקָה, וַיִּשְׁלַח מַלְאכִים אֶל חֲזַקְיָהוּ לְאִמֵּר: אך שלח שלוחים לחזקיהו המלך, שהוא עתיד לחזור להלחם עם ירושלים.

י. כִּי תֵּאֱמָרוּן אֶל חֲזַקְיָהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה לְאִמֵּר אמר לשלוחים, כִּי תֵאֱמָרוּן לחזקיהו מלך יהודה, אֶל יִשְׂרָאֵל יִסִּית אוֹתְךָ, אֵלֵּי הַיָּם אֲשֶׁר אַתָּה בּוֹטַח בּוֹ, לֹא לְאִמֵּר האלוקים שאתה בוטח בו, לֹא תִּנְתֵּן יְרוּשָׁלַיִם בְּיַד מֶלֶךְ אַשּׁוּר: שלא תמסר ירושלים ביד מלך אשור.

יא. הִנֵּה אַתָּה שֹׁמֵעַ הִרִי שְׁמַעַת, אֲשֶׁר עָשׂוּ מַלְכֵי אַשּׁוּר מה שעשו מלכי אשור, לְכֹל הָאֶרְצוֹת לְכֹל הָאֶרְצוֹת, לְהַחְרִימָם

וכך אמר לו: **כֹּה אָמַר יְקֹוֹק אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל** כך אמר ד' אלוקי ישראל: **אֲשֶׁר הִתְפַּלֵּלְתָּ אֵלַי** בגלל שהתפללת אלי, **אֶל סִנְחָרִיב מֶלֶךְ אַשּׁוּר**: על סנחריב מלך אשור.

כג. זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר דִּבֶּר יְקֹוֹק עָלַי זה הדבר אשר דיבר ד' על סנחריב, **בְּזֶה לָךְ תִּבְזֶה** אותך, **לְעֵגָה לָךְ** ותלעג לך, **בְּתוֹלַת בַּת צִיּוֹן** עדת ציון שהיא כמו בתולה שלא נבעלה לאיש, כך היא לא נכבשה, **אַחֲרֶיךָ** אחרי המפלה שלך, **רֹאשׁ הַנִּיעָה בַּת יְרוּשָׁלַם**: תניע את ראשה בדרך לעג, עדת ירושלים.

כג. אֶת מִי חֲרַפְתָּ וְגִדַפְתָּ למה לא שמת אל לבך, את מי אתה מחרף ומגדף, **וְעַל מִי הֲרִימוּתָה קוֹל** ועל מי הרמת את קולך, **וּתְשָׂא מְרוֹם עֵינֶיךָ** הרמת את עיניך לגובה השמים, **אֶל קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל**: אל ד' שהוא קדוש ישראל.

כד. בְּיַד עֲבָדֶיךָ חֲרַפְתָּ אֲדֹנָי ביד עבדיך בזית את ד', **וְתֹאמַר אִמְרַת: בְּרֹב רֶכָבִי** עם ריבוי המרכבות שלי, **אֲנִי עָלִיתִי מְרוֹם הָרִים** אעלה לגובה ההרים, הוא הר הבית, **יִרְכַּתִּי לְבַנּוֹן** בסוף יער הלבנון, שיש שם עצי ארז גבוהים, **וְאֶכְרַת קוֹמַת אֲרָצוֹ** ואכרות את גובה הארזים, הנמשל: השרים החזקים, **מִבְּחַר בְּרֹשָׁיו** אכרות את עצי הברוש המובחרים, **וְאֲבֹא מְרוֹם** ואבוא לביהמ"ק, שהוא בגובה ההרים, **קִצּוֹ**

הכוחות כולם), לכל מלכויות שבארץ, **אֲתָה עֲשִׂיתָ אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ**: אתה עשית את השמים והארץ.

יז. הִטָּה יְקֹוֹק אֶזְנוֹךְ וּשְׁמַע הטה ד' אזנך ושמע, **פָּקַח יְקֹוֹק עֵינֶיךָ** פתח את עיניך, **וּרְאָה** וראה את הדברים הכתובים בספרים, **וּשְׁמַע אֶת כָּל דְּבָרֵי סִנְחָרִיב** ושמע את כל דברי סנחריב **אֲשֶׁר שָׁלַח** ששלח ביד שלוחיו, **לְחַרֵּף אֶל הַיָּם חַי**: לחרף אותך שאתה האלוקים החי לעולם.

יח. אֲמַנָם יְקֹוֹק הנה אמת הוא, ד', **הַחֲרִיבוּ מַלְכֵי אַשּׁוּר** שהחריבו מלכי אשור, **אֶת כָּל הָאֲרָצוֹת** את כל ערי המלכות, **וְאֶת אֲרָצָם**: וגם את שאר המחוזות.

יט. וְנָתַן אֶת אֱלֹהֵיהֶם בְּאֵשׁ ושרף את אלוהיהם באש, **כִּי לֹא אֱלֹהֵי הַמָּה** הסיבה היא כי הם לא אלוהים, כלומר אין להם שום כוח, **כִּי אִם מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם** הם נוצרו ע"י בני אדם, **עַץ וְאֶבֶן** מעץ ואבן, **וַיֵּאבְדוּם**: ולכן הצליחו לאבד אותם.

כ. וְעֵתָה ועכשיו, אנו מבקשים, **יְקֹוֹק אֱלֹהֵינוּ** ד' אלוהינו, **הוֹשִׁיעֵנו מִיָּדוֹ** הושיענו מידו, **וַיִּדְעוּ כָּל מַמְלָכוֹת הָאָרֶץ** וע"י כן ידעו כל מלכויות הארץ, **כִּי אֲתָה יְקֹוֹק לְבַדְּךָ**: שאתה ורק אתה ד' (אדון הכל).

כא. וַיִּשְׁלַח יִשְׁעֵיהוּ בֶן אֲמוּץ אֶל חֲזַקְיָהוּ וישלח ישעיהו בן אמוץ אל חזקיהו, **לְאֹמַר**

חלשים, ובא עליהם שדפון. כך ד' מחליש את הגויים, ולא כוחר ועוצם ידך.

כח. **וְשַׁבְתָּךְ** ומה שישבת להתייעץ עצות, **וְצִאתָךְ** ומה שיצאת להלחם, **וּבּוֹאָךְ** ומה שבאת על ירושלים, **יִדְעֲתִי** הכל גלוי וידוע לפני **וְאֵת הַתְּרַגְזָךְ אֵלַי**: וגם מה שחרדת ומיהרת לבוא להלחם,

כט. **יַעַן הַתְּרַגְזָךְ** בגלל שהמהירות שמיהרת לבוא, **אֵלַי** ידוע לי, **וְשִׁאֲנַנְךָ** וקול הרעש שלך **עָלָה בְּאָזְנִי** הגיע לאזני, **וְשִׁמְתִי חֲחִי בְּאֶפְךָ** אתנהג אתך, כמו בהמה פראית, ששמים טבעת בלחי שלה, **וּמִתְגִּי בְּשִׁפְתֶיךָ** ושמים לה רסן בפה, כך אשים לך טבעת באף, ורסן בשפתיים, כדי להכריח אותך ללכת למקום שאני רוצה, **וְהִשִּׁיבֶתִיךָ בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר בָּאתָ בָּהּ**: ואחזיר אתך באותה דרך שבאת בה.

ל. **וְזֶה לְךָ הָאוֹת** הנביא אומר על חזקיהו: הישועה מסנחריב, תהיה לך לאות, על הבטחה אחרת שד' מבטיח, **אֲכֹל הַשָּׁנָה סְפִיחַ** שאע"פ שהאויבים קלקלו את הזרעים, והשחיתו את העצים, מבטיח הקב"ה שיהיה מספיק פרנסה מהספיחים, (היינו מה שצומח מהגרעינים שנפלו מאליהם), **וּבַשָּׁנָה הַשְּׁנִית שְׁחִיס** בשנה השניה יאכלו ספיחים מהספיחים, שמם "שחיס", (אולי היתה שנת שמיטה, לכן הוצרכו לאכול ספיחי ספיחין. מצודת), **וּבַשָּׁנָה הַשְּׁלִישִׁית זָרְעוּ וְקָצְרוּ וְנָטְעוּ כְרָמִים** ואכול ואכלו **פְּרִים**: ובשנה

והפסגה של הדברים הנחמדים שיש בעולם, **יַעַר כְּרַמָּלוֹ**: יער שיש בו שדות וכרמים משובחים.

כז. **אָנִי קִרְתִּי וְשִׁתִּיתִי מַיִם** אני חפרתי ומצאתי באר, ושתייתי ממנו, הכוונה שמאז היתה לי הצלחה, **וְאַחֲרַב בְּכַף פְּעַמִּי** וכשבאתי להלחם עם עיר שיש לה נהרות, הבאתי עליה הרבה חיילים וייבשו את הנהרות, עם כפות רגליהם, **כֹּל יְאֹרֵי מְצֹר**: את כל היאורים החזקים.

כז. **הֲלוֹא שָׁמַעַתְּ לְמַרְחֹק** הרי שמעת מזמן רב, **אוֹתָהּ עָשִׂיתִי** את הגזירה הזאת גזרתי, **מִיָּמֵי קֶדֶם** מימים קדמונים, **וַיִּצְרַתִּיהָ** כופל ואומר, אני יצרתי את הדבר הזה, **עַתָּה הַבֵּאתִיהָ** ועכשיו הבאתי דבר זה על ידך, **וַתְּהִי לְהִשָּׁאוֹת** אתה תהיה למקל, לעשות שממה, **גְּלִים** ולעשות ערימות עפר **נְצִים** שיצמיחו פרחים, **עָרִים בְּצָרוֹת**: את זה תעשה לערים בצורות.

כז. **וַיִּשְׁבִּיהֶן קֶצְרֵי יָד** ואת יושבי הערים, עשיתי שתהיה ידם קצרה מלהילחם, נגד סנחריב, **חֲתוּ וּבִשּׁוּ** הם נשברו והתביישו, **הָיוּ עֵשֶׂב שָׂדֵה** עשיתי אותם חלשים, ונותן מספר דוגמאות של דברים חלשים, כמו עשב שדה, **וַיִּרְקֵ דְשָׂא** כמו הירוק שבדשא, **חֲצִיר גַּגּוֹת** וכמו חציר שגדל על הגגות, **וַיִּשְׁדְּמָה לְפָנַי קֶמָה**: וכמו שבלים לפני שהבשילו, ונהיו קמה, שעדיין הם

לז. וּגְבוּתִי עַל הָעִיר הַזֹּאת לְהוֹשִׁיעָה
ואהיה מגן על העיר הזאת להציל אותה,
לְמַעַנִי כְּדִי שִׁיתְקַדֵּשׁ שֵׁם שָׁמַיִם, וּלְמַעַן

דָּוִד עַבְדִּי: וּבִשְׁבִיל כְּבוֹד עַבְדִּי דָוִד. ֹ

לאחר שנלחם סנחריב עם תרהקה מלך
כוש, חזר להלחם עם ירושלים, וכשבא
לשם,

לז. וַיֵּצֵא מֶלֶךְ יִקְיָן בֶּן מֶלֶךְ דָּ

מהשמים, וַיִּכֶה בְּמַחְנֵה אֲשׁוּר מֵאֵה
וּשְׁמַנִּים וַחֲמֵשֶׁה אֶלֶף וְהָרַג מִמַּחְנֵה
אֲשׁוּר 185.000, וַיִּשְׁכְּמוּ בְּבִקְרָה סִנְחַרִּיב
עִם עוֹד קִצַּת אֲנָשִׁים שֶׁנִּשְׂאָרוּ חַיִּים, קָמוּ
בְּבוֹקֵר, וְהִנֵּה כָּלֵם פְּגָרִים מְתִים: וְרָאוּ
שְׁכוֹלֵם פְּגָרֵי מְתִים.

לז. וַיִּסַּע נֹסַע סִנְחַרִּיב, וַיֵּלֶךְ וְהִלֵּךְ

מִירוּשָׁלַיִם, וַיֵּשֶׁב סִנְחַרִּיב מֶלֶךְ אֲשׁוּר
וְחָזַר, סִנְחַרִּיב מֶלֶךְ אֲשׁוּר וַיֵּשֶׁב בְּבִינוּהָ:
וְהִתְיַשֵּׁב בְּבִינוּהָ.

לז. וַיְהִי הוּא מִשְׁתַּחֲוֵה בַּיִת נִסְרִךְ

אֶל־הַיְוִ וַיְהִי הַדָּבָר הַזֶּה, כִּאֲשֶׁר הִשְׁתַּחֲוֵה
סִנְחַרִּיב בְּבֵית הָעֵז שֶׁלּוֹ שְׁקִרְוֵי נִסְרוֹךְ,
וְאֲדַרְמֶלֶךְ וְשִׂרְאֲצָר בְּבֵנוֹ הִנְהוּ בְּחָרֵב
בְּנוֹי אֲדַרְמֶלֶךְ וְשִׂרְאֲצָר, הִרְגוּ אוֹתוֹ בְּחָרֵב,
(בְּגִלְלֵי שְׁנָדָר שֶׁאִם יִנְצֵל יִקְרִיב אֶת בְּנוֹ
לְעֵז), וְהִמָּה נִמְלִטוּ אֶרֶץ אֲרָרְט וְהֵם
בְּרָחוּ לְאֶרֶץ אֲרָרְט, וַיִּמְלֹךְ אֶסֶר חֲדָן בְּנוֹ
תַּחְתָּיו: ֹ וּבְמִקְוֹמוֹ מֶלֶךְ בְּנוֹ שִׁשְׁמוֹ אֶסֶר
חֲדָן.

השלישית, כבר תזרעו ותקצרו, ותטעו
כרמים, ותאכלו את הפירות, ולא תפחדו
מהאויבים.

לא. וַיִּסְפָּה פְּלִיטַת בַּיִת יְהוּדָה הַנְּשֹׂאָרָה

אלו מבית יהודה שניצלו ונשארו, יהיו
מבורכים בהרבה שפע, שֶׁרֶשׁ לְמַטָּה כְּמוֹ
עֵץ שֶׁנִּטּוּעַ בְּמִקְוֹם שִׁישׁ הַרְבֵּה מַיִם,
שֶׁמוֹסִיף לְהַכּוֹת שְׂרָשִׁים לְמַטָּה, וְעֹשֶׂה פְּרִי
לְמַעְלָה: וּמַגְדִּיל הַרְבֵּה פִּירוֹת מִלְּמַעְלָה.

לב. כִּי מִירוּשָׁלַיִם תֵּצֵא שְׂאֵרֵי בִירוּשָׁלַיִם

תהיה השארית שנשארו, וּפְלִיטָה מֵהָרַ
צִיּוֹן וְהַנִּיצוּלִים יִהְיוּ בְּהַר צִיּוֹן, קִנְיַת יִקְיָן
צְבָאוֹת תַּעֲשֶׂה זֹאת: ֹ כֹל זֶה יִהְיֶה
בְּגִלְלֵי שֶׁדִּי לֹקַח נִקְמָה מִסִּנְחַרִּיב, עַל
שֶׁשִּׁלַח לְחַרֵּף אֶת שְׁמוֹ.

לג. לְכֵן כֹּה אָמַר יִקְיָן אֶל מֶלֶךְ אֲשׁוּר

לכן, בְּגִלְלֵי שֶׁרַב־שָׁקָה חִירֵף וּגִידֵף אֶת דָּ, כִּי
אֲמַר דָּ עַל מֶלֶךְ אֲשׁוּר, לֹא יָבֹא אֶל
הָעִיר הַזֹּאת לֹא יִזְכֶּה לְבֹאֵל אֶל הָעִיר
ירוּשָׁלַיִם, וְלֹא יִוְרָה שָׁם חֵץ וְלֹא יִשְׁלִיךְ
שֶׁם שׁוֹם חֵץ, וְלֹא יִקְדַּמְנָה מִגֵּן וְלֹא יִסְדֹּר
לְפָנָיו מִגֵּן, וְלֹא יִשְׁפֹּךְ עָלֶיהָ ֹ לְלֵה:
וְלֹא יַעֲמִיד שֶׁם עֵרִימַת עֵפֶר, שֶׁנִּקְרָאת
סוּלְלָה, בְּכִדִי לְעֵלוֹת עָלֶיהָ וְלִהְלַחֵם עִם
הָעִיר.

לד. בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר בָּא בָּהּ יָשׁוּב בְּאוֹתָהּ דֶּרֶךְ

שְׁבָא, יִחְזֹר, וְאֶל הָעִיר הַזֹּאת לֹא יָבֹא
וְאֶל הָעִיר הַזֹּאת ירוּשָׁלַיִם לֹא יָבֹא, נָאֵם
יִקְיָן: כִּי אֹמַר דָּ.

ספר ישעיה פרק ל"ח

א. **בַּיָּמִים הֵּהֶם** בימי מפלת סנחריב, (3) ימים לפני מפלתו. רש"י), (יש ראה מפסוק ו' שזה היה לפני מפלת סנחריב), **חָלָה חֲזַקְיָהוּ לְמוֹת** חלה חזקיהו מחלה מסוכנת, שאפשר למוות ממנה, **וַיָּבֹא אֵלָיו יִשְׁעִיָּהוּ בֶן אֲמוּץ הַנְּבִיא** ויבוא אליו ישעיהו הנביא, **וַיֹּאמֶר אֵלָיו** ואמר לו, **כֹּה אָמַר יְקֹוֹק** כך אמר ד': **צוּ לְבֵיתְךָ תְּצוּוּהוּ** על עניני ביתך, **כִּי מֵת אַתָּה** כי תמות, **וְלֹא תַחֲיָה**: ולא תתרפא מהמחלה. (לפי חז"ל תמות בעוה"ז, ולא תחיה לעוה"ב).

את הדבר הזה שדיבר, שירפא אותך מהחולי ויוסיף לך 15 שנות חיים.

ח. היו בירושלים מדרגות שבנה אותם אחז מלך יהודה, וע"י מדרגות אלו, יודעים מה השעה ביום, בגלל שכל שעה יורד הצל מדרגה אחת. ועכשיו אומר הנביא מה הוא האות: **הַנְּבִי מְשִׁיב אֶת צֶל הַמַּעְלוֹת הַנֵּה** אני מחזיר אחורה את צל המדרגות, ועי"ז יתארך היום, ביום שמת אחז, **אֲשֶׁר יֵרְדֶה בַּמַּעְלוֹת אַחַז בְּשֶׁמֶשׁ אַחֲרֵי רְנִית עֶשֶׂר מַעְלוֹת** ירד הצל במדרגות אחז בעשר מדרגות, ואז נתקצר היום, (הסיבה שהתקצר היום, כדי שלא יספידו אותו, לפי שהיה רשע), ועכשיו אחזיר ע"י נטיית ניצוץ השמש, את הצל אחורה בעשר מדרגות, **וַתֵּשֶׁב הַשֶּׁמֶשׁ עֶשֶׂר מַעְלוֹת בַּמַּעְלוֹת** וכך אכן היה, שניצוץ השמש חזר אחורה עשר מדרגות, **אֲשֶׁר יֵרְדֶה: ס** שפעם היא ירדה.

ט. **מִכְּתָב לְחַזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה** מכתב הודאה לד', שכתב חזקיהו, **בְּחַלְתּוֹ** בגלל שהיה חולה, **וַיְחִי מִחֲלָיו: ו** נותרפא מחליו.

י. **אֲנִי אֶמְרָתִי** אומר חזקיהו, אני אמרתי, **בְּדַמֵּי יָמַי** בכריתת ימי (כלומר שיתקצרו ימיו), **אֵלֶכָה בְּשַׁעְרֵי שְׂאוֹל** אלך לשערי הקבר, **פְּקַדְתִּי יֵתֶר שְׁנוֹתַי: ו** יחסרו לי יתר השנים שנשאר לי, עד שיגיעו השנים הקצובות לרוב בני אדם.

יא. **אֶמְרָתִי** אמרתי, **לֹא אֶרְאֶה יְהוָה** לא אוכל להסתכל ולהתבונן במעשי יְהוָה, **יְהוָה בְּאֶרְצִי**

ג. **וַיֹּסֵב חַזְקִיָּהוּ פָּנָיו אֶל הַקִּיר** חזקיהו סובב את פניו אל הקיר כדי להתפלל בכוונה, **וַיִּתְפַּלֵּל אֶל יְקֹוֹק: ו** התפלל אל ד'.

ג. **וַיֹּאמֶר** וכך אמר: **אָנֹכִי יְקֹוֹק** בבקשה ממך ד', **זָכֹר נָא** זכור לי עכשיו, **אֶת אֲשֶׁר הִתְהַלַּכְתִּי לְפָנֶיךָ** את אשר הייתי הולך לפניך, כלומר היה בלבי יראת שמים, **בְּאֶמֶת וּבְלֵב שְׁלֵם** ועשיתי זאת באמת ובלב שלם, **וְהֵטוֹב בְּעֵינֶיךָ עֲשִׂיתִי** ועשיתי מעשים שטובים בעיניך, **וַיִּבֶךְ חַזְקִיָּהוּ בְּכִי גָדוֹל: ס** ובכה בכי גדול.

ד. **וַיְהִי דְבַר יְקֹוֹק אֶל יִשְׁעִיָּהוּ** ויהי דבר נבואה אל ישעיהו, **לֵאמֹר: ו** כך נאמר לו.

ח. **הַלֹּחַ וְאֶמְרַתְּ אֶל חַזְקִיָּהוּ** לך תאמר לחזקיהו, **כֹּה אָמַר יְקֹוֹק אֱלֹהֵי דָוִד אֲבִיךָ** כך אמר ד', שהוא אלוקי דוד אביך, (סבא שלך), **שָׁמַעְתִּי אֶת תְּפִלָּתְךָ** קבלתי את תפילתך, **רְאִיתִי אֶת דַּמְעָתְךָ** ראיתי את הדמעות שלך, **הַנְּבִי יוֹסֵף עַל יַמִּיךָ חֲמִשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה: ה** הנבי מוסיף על ימריך 15 שנה.

י. **וּמִכָּף מֶלֶךְ אֲשׁוּר אֲצִילְךָ** ומיד מלך אשור, אציל אותך, **וְאֶת הָעִיר הַזֹּאת** ואת העיר ירושלים אציל, **וְגִנּוֹתַי עַל הָעִיר הַזֹּאת: ו** אתן הגנה על העיר ירושלים.

ז. **וְזֶה לְךָ הָאוֹת מֵאֵת יְקֹוֹק** וזה יהיה לך אות מאת ד', **אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יְקֹוֹק אֶת הַדְּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבַּר: ש** יעשה לך

הורמו עיני לשמים, לבקש עזרה מד',
אֲדֹנָי עֲשֵׂה לִי ד', תַּעֲשׂוּק מִמֶּנִּי אֶת
 המחלה, **עֲרַבְנִי**: ותעשה שיהיה לי מתוק.

טו. **מָה אֲדַבֵּר** מה אדבר, הרי יש לי הרבה
 דברי שבח לומר לד', **וְאָמַר לִי ד'** אמר לי
 דברי נחמה, **וְהוּא עֲשֵׂה** ואכן קיים, **אֲדַדְּהָ**
כָּל שְׁנוֹתַי לכן אנדוד שינה מעיני, כדי
 לשבח לד', **עַל מֵר נַפְשִׁי**: על שהייתה
 נפשי מרה, וד' ניחם אותי.

טז. **אֲדֹנָי עֲלִיָּהֶם יִחִיו ד'** גזר על כל המתים
 שיחיו, **וְלִכְל בָּהֶן חַי רֹחֵי** והראשון
 שבכולם, החיה את רוחי, **וְתַחֲלִימֵנִי** ושלח
 לי בריאות וחוזק, **וְהַחֲיֵנִי**: ונתן לי את
 החיים.

יז. **הִנֵּה לְשָׁלוֹם** הנה כשהייתי חולה, קויתי
 שיהיה לי שלום, **מֵר לִי מֵר** אך נוספה לי
 מרירות על מרירותי, כאב על כאבי, **וְאֶתְּהָ**
חֲשַׁקְתָּ נַפְשִׁי אבל אתה התאווית להחיות
 את נפשי, **מִשְׁחַת בְּלִי** שלא תרד לקבר
 שעושה את הכל בלוי, **כִּי הַשְּׁלַכְתָּ אַחֲרַי**
גֹּרֶךְ כָּל חֲטָאִי: כי העלמת עין מעוונותי,
 אומר זאת במשל, השלכת אחרי גופך כל
 חטאי.

יח. **כִּי לֹא שָׂאוֹל תֹּדֹךְ** כי מי שבקבר, לא
 יכול להודות לך, לכן השארתי, שאוכל
 להודות לך על מפלת סנחריב, **מֹות**
יְהַלְלֶךָ כופל הדברים, אנשי מות לא יכולים
 להלל אותך, **לֹא יִשְׁבְּרוּ יוֹרְדֵי בּוֹר אֶל**
אֲמַתְךָ: אנשים שנמצאים בקבר, שמכונה

הַחַיִּים היכן לא אוכל להתבונן במעשי י-
 ה, בזה העולם, וקורא לו "ארץ החיים",
לֹא אָבִיט אָדָם עוֹד עִם יוֹשְׁבֵי חֲדָל: לא
 אוכל לראות בני אדם שמתהלכים בזה
 העולם, וקורא לו "חֲדָל". (בתהלים פרק
 מ"ט פסוק ב' כתוב חלד, ופרש"י שם,
 שנקראת הארץ כך, על שם שהיא ישנה
 וחלודה).

יט. **דוֹרֵי נֶסֶע** דירתי נעקר, **וְנִגְלָה מִנִּי וְגָלָה**
 ממני, **כָּאֵל רַעִי** כמו רועה שעוקר אהלו
 ממוקום למקום, **קִפְדֵּתִי כָּאֵרֶג חַיִּי** בגלל
 עבירות, כאילו כָּרַתִּי בעצמי את חיי
 במהירות, כמו האורג שממהר לכרות את
 היריעה מהמכונה אחרי שהיא מוכנה,
מִדְּלָה יִבְצַעֲנִי מהחולי הזה יגמור את ימי
 חיי, **מִיּוֹם עַד לַיְלָה תִּשְׁלִימֵנִי**: מהתחלת
 היום עד הלילה תשלים את ימי חיי, כי ודאי
 אמות במשך היום.

יג. **שׁוֹיֵתִי עַד בִּקְר** בלילה, שמתו לעצמי
 זמן שעד הבוקר יגמרו החיים שלי, **כְּאָרִי**
 כמו אריה ששובר את עצמותיה של החיה
 שטורף, **כֵּן יִשְׁבֵּר כָּל עֲצָמוֹתַי** כך
 המחלה התחזקה כ"כ, ושברה את
 עצמותי, **מִיּוֹם עַד לַיְלָה תִּשְׁלִימֵנִי**: ואז
 חשבתי שמתחילת היום עד הלילה, תגמור
 את ימי חיי.

יד. **כְּסוֹס עֲגוֹר** כמו העופות ששמים סוס
 ועגור, **כֵּן אֲצַפְצֹף** כך הייתי משמיע קול
 צפצוף מרוב כאב, **אֶהְגֶּה כִּיּוֹנָה** השמעתי
 קול המיה כשל יונה, **דָּלוּ עֵינַי לְמָרוֹם**

בשם "בור", אינם מקוים שתאמת את דבריך שהבטחת להם, כי כבר אין להם תועלת בעיני העולם הזה, כך אני אם הייתי מת, לא הייתי מקוה שתאמת הבטחתך, להפיל את סנחריב.

יט. **חִי חַי הוּא יוֹדֵךְ** כל מי שהוא חי, יכול להודות לך, **כְּמוֹנֵי הַיּוֹם** כמו שאני חי היום, ומודה לך, **אָב לְבָנִים יוֹדִיעַ אֶל אִמְתְּךָ**: כל אב מודיע לבנים שלו, את מידת האמיתות שלך, שאתה מבטיח ומקיים, כך אני אודיע לבני, אם יהיו לי.

כ. **יֵקֶן לְהוֹשִׁיעַנִי ד'** אמר שיושיע אותי, ואכן הושיעני, **וּנְגֹנֹתֵי נִגְנָן** מנגינת השבח הזה אני אנגן, **כָּל יְמֵי חַיֵּינוּ עַל בֵּית יֵקֶן וְקֶן**: וגם הלויים שמשוררים בבית ד' כל ימי חיינו.

כא. **וַיֹּאמֶר יִשְׁעִיהוּ** אמר ישעיהו, **יִשְׂאוּ דְבַלַּת תְּאֵנִים** שיקחו גוש תאנים דבוקות יחד, שנקראים "דבילה", **וַיִּמְרְחוּ עַל הַשָּׁחִין וַיַּחֲיוּ**: וימרחו אותה על תחבושת, וישימו אותה על השחין שהיה לחזקיהו, ויתרפא.

כב. **וַיֹּאמֶר חֲזַקְיָהוּ** חזקיהו אמר, **מֶה אוֹת** כמה טוב האות הזה, שהתרפאתי, **כִּי אָעֵלָה בֵּית יֵקֶן וְקֶן**: **וְאוֹכַל לַעֲלוֹת לְבֵיהֶם"ק**.

ג. וַיְבֵא יִשְׁעִיהוּ הַנְּבִיא אֶל הַמֶּלֶךְ
 חֲזַקְיָהוּ יִשְׁעִיהוּ הַנְּבִיא בֵּא אֶל הַמֶּלֶךְ
 חֲזַקְיָהוּ, וַיֹּאמֶר אֵלָיו וְשָׂאל אוֹתוֹ, מֶה
 אָמְרוּ הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה מֶה אָמְרוּ לְךָ
 הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה, וַיֹּמְאִין יְבֵאוּ אֵלָיְךָ
 וּמֵאִיזָה מְקוֹם בָּאוּ אֵלָיְךָ, וַיֹּאמֶר חֲזַקְיָהוּ
 עֲנֵה לּוֹ חֲזַקְיָהוּ, מֵאַרְצָה רְחוֹקָה בָּאוּ אֵלַי
 מִבְּבֶל: מֵאַרְצָה רְחוֹקָה בָּאוּ, הֲלֹא הִיא אֶרֶץ
 בָּבֶל.

ד. וַיֹּאמֶר שָׂאלוּ יִשְׁעִיהוּ, מֶה רָאוּ בְּבֵיתְךָ
 מֶה רָאוּ בְּבֵיתְךָ, וַיֹּאמֶר חֲזַקְיָהוּ עֲנֵה לּוֹ
 חֲזַקְיָהוּ, אֵת כָּל אֲשֶׁר בְּבֵיתִי רָאוּ כָּל מֶה
 שִׁישׁ בְּבֵיתִי רָאוּ, לֹא הָיָה דְבַר אֲשֶׁר לֹא
 הִרְאִיתִים בְּאוֹצְרוֹתַי: לֹא הָיָה דְבַר שֶׁלֹּא
 הִרְאִיתִי לָהֶם מֶה שִׁישׁ בְּאוֹצְרוֹתַי. (אפילו
 ס"ת. רש"י).

ה. וַיֹּאמֶר יִשְׁעִיהוּ אֶל חֲזַקְיָהוּ אָמַר
 יִשְׁעִיהוּ לְחֲזַקְיָהוּ, שְׁמַע דְּבַר יְקֹזֶק
 צְבָאוֹת: שְׁמַע אֵת דְּבַר ד' שֶׁהוּא אֲדוֹן עַל
 כָּל הַצְּבָאוֹת.

ו. הִנֵּה יָמִים בָּאִים הִנֵּה יִגְיעוּ יָמִים, וְנָשָׂא
 כָּל אֲשֶׁר בְּבֵיתְךָ וַיְהִי נֶקֶח כָּל מֶה שִׁישׁ
 בְּבֵיתְךָ, וְאֲשֶׁר אָצְרוּ אָבֹתֶיךָ עַד הַיּוֹם
 הַזֶּה וְאֵת כָּל מֶה שֶׁהִחְבִּיאוּ אֲבוֹתֶיךָ
 בְּאוֹצְרוֹת עַד הַיּוֹם הַזֶּה, בְּבֶל יִקְחוּ אֵת הַכֹּל
 לְאֶרֶץ בָּבֶל, לֹא יִתֵּר דְּבַר לֹא יִשָּׂאֵר שׁוֹם
 דְּבַר, אָמַר יְקֹזֶק: כֹּךְ אָמַר ד'.

ז. וּמִבְּנֵיךָ אֲשֶׁר יֵצְאוּ מִמֶּךָ וּמִצְּאֵצְאֶיךָ
 שִׁיצְאוּ מִמֶּךָ, אֲשֶׁר תּוֹלִיד שֶׁתּוֹלִיד אוֹתָם,

ספר ישעיה פרק ל"ט

א. בַּעַת הַהוּא בַּעַת הַהִיא, לְאַחַר שֶׁנִּרְפָּא
 חֲזַקְיָהוּ, שְׁלַח מֶרְדָּךְ בְּלֹאדָן בֶּן בְּלֹאדָן
 מֶלֶךְ בָּבֶל שֶׁלַח מֶרְדָּךְ בְּלֹאדָן בֶּן בְּלֹאדָן
 מֶלֶךְ בָּבֶל, סִפְרִים אֲגָרוֹת וּמִנְחָה אֶל
 חֲזַקְיָהוּ וּמִתְנָה אֶל חֲזַקְיָהוּ, וַיִּשְׁמַע כִּי
 חָלָה וַיַּחֲזֵק: כִּי שָׁמַע שֶׁהִיא חוֹלָה וְנִרְפָּא
 בְּדֶרֶךְ נֹס.

ב. וַיִּשְׂמַח עֲלֵיהֶם חֲזַקְיָהוּ חֲזַקְיָהוּ שֶׁמַּח
 שֶׁבָּאוּ אֵלָיו, וַיִּרְאֵם אֵת בֵּית נִכְתָּה נִכְתָּה
 הִרְאָה לָהֶם, אֵת הַבַּיִת שִׁישׁ שֶׁמֶ דְּבָרִים
 נִחְמָדִים, אֵת הַכֶּסֶף וְאֵת הַזָּהָב וְאֵת
 הַבְּשָׂמִים אֵת הַכֶּסֶף, אֵת הַזָּהָב, וְאֵת
 הַבְּשָׂמִים, וְאֵת הַשָּׁמֶן הַטוֹב וְאֵת הַשָּׁמֶן
 הַטוֹב, הוּא שָׁמֶן אֶפְרַסְמוֹן, וְאֵת כָּל בֵּית
 כְּלָיו וְאֵת כָּל הַבַּתִּים שִׁישׁ שֶׁמֶ אֵת כְּלָיו,
 וְאֵת כָּל אֲשֶׁר נִמְצָא בְּאֹצְרוֹתָיו וְכָל מֶה
 שֶׁנִּמְצָא בְּאוֹצְרוֹת שְׁלוֹ, לֹא הָיָה דְּבַר
 אֲשֶׁר לֹא הִרְאֵם חֲזַקְיָהוּ לֹא הָיָה דְּבַר
 שֶׁלֹּא הִרְאָה לָהֶם חֲזַקְיָהוּ, בְּבֵיתוֹ הֵן בְּבֵיתוֹ
 הַפְּרָטִי, וּבְכָל מְמִשְׁלָתוֹ: הֵן שֶׁל מַמְשַׁלְתּוֹ.

הם חנניה מישאל ועזריה, יִקְחוּ יְקִחוּ, וְהָיוּ
 סְרִיסִים בְּהִיכַל מֶלֶךְ בָּבֶל: ויהיו שרים
 וממונים, בארמון של מלך בבל.

ח. וַיֹּאמֶר חֲזַקִּיהוּ אֶל יִשְׁעֵיהוּ אִמֵּר
 חזקיהו לישעיהו, טוֹב דְּבַר יְקֹוֹק אֲשֶׁר
 דִּבַּרְתָּ מוֹצֵא חַן בְּעֵינֵי הַדָּבָר שְׁדִיבֵרֶת בְּשֵׁם
 ד', וַיֹּאמֶר כִּי יִהְיֶה שְׁלוֹם וְהַסְבִּיר אֶת
 עֲצָמוֹ, הוֹאִיל וּבְיָמַי יִהְיֶה שְׁלוֹם, וְאָמַת
 בְּיָמַי: פ וד' יקיים את מה שהבטיח לי, לא
 איכפת לי מה שיהיה אחרי שאמות.